

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

PÕHA
FRANCISCUSE

Põhif.

LILLEKESI

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

PÜHA FRANCISCUSE LILLEKESI

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

198m

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

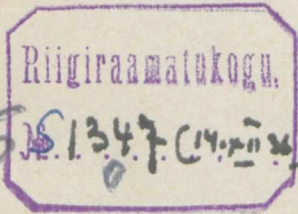
PÜHA FRANCISCUSE LILLEKESI

VALIK LEGENDE PÜHAST FRANCISCUSEST

Itaalia keelest tõlkinud

JOH. AAVIK

~~S/ 22013~~

KIRJASTUS »KÜLV« NÖMMEL

1936

1

Vend Quintavalle Bernardost, püha
Franciscuse esimesest jüngrist.

*

Püha Franciscuse esimeseks jüngriks sai Bernardo Assiisist, kes pöördus järgmisel kombel. Kui püha Franciscus kandis veel ilmlikku riiet, — ehkki ta juba oli maailma hüljanud ja sügavas patukahetsuses range askeedina ümber liikus, nii et mitmed teda ogaraks pidasid ja teda narriks pilkasid ja niihästi ta sugulased kui ka võõrad teda kivide ja poriga pildusid, millist teotust ja pilget ta kannatlikult talus, nagu oleks ta kurt ja tumm, hakkas assiislane isand Bernardo, kes oli linna suursugusemaid, rikkamaid ning targemaid mehi, kõiges tõsiduses järele mõtlema selle sügava maailmapõlguse üle Franciscuse juures, imestelles ta suurt kannatlikkust teotuste suhtes, sest juba kaks aastat elas ta nii mahajäetuna ja kõigist põlatuna, aga näis seejuures ikka nii kindlameelne ja kannatlik. Ja Bernardo hakkas mõtlema ja iseene-sele ütleva: „See Franciscus peab küll kindlasti olema saanud suure Jumala armu osaliseks“. Ta kutsus ta seepärast enese juure õhtusöögile ja öömajale; ja Franciscus võttis kutse vastu, õhtustas temaga ja ööbis ta juures.

Siis isand Bernardo otsustas teda tähele panna ta vagaduses, ja sellepärast lasi ta temale valmis seada voodi omaenese kambrisse, kus öösel ikka lamp põles. Aga Franciscus, varjamaks oma vagadust, heitis kohe, niipea kui ta oli kambrisse astunud, oma voodisse ja tegi end magavaks; ja isand Bernardo asetus ka varsti lamama ja hakkas kangesti norskama, nagu magaks ta sügavas unes. Siis püha Franciscus, arvates teda tõepoolest magavat, tõusis voodist ja asus palvetama. Ta tõstis silmad ja käed taeva poole ja ütles suurimas harduses ja innus: „Mu Jumal, mu Jumal!“ Nõnda püsis ta, valades ohtrasti pisaraid, kuni hommikuni, kusjuures ta ikka kordas: „Mu Jumal, mu Jumal!“ ega muud midagi. Seda ütles püha Franciscus vaadeldes ja imestelles Jumala suurust ning ülevust, kes armust tuli alla maa pääle, mis hukatuses oli, ja kes otsustas oma vaesekese Franciscuse kaudu lunastust tuua tema ja teiste hingedele. Ja seepärast tema, nagu prohvetlikust vaimust valgustatud ette nägema neid suuri asju, mida Jumal pidi tegema tema ja ta ordu kaudu, hüüdis ja palvetas oma jõuetuse ja vähese vagaduse äratundmisel Jumala poole, et Jumal oma helduses ja kõikvõimsuses, ilma milleta inimlik nõrkus midagi ei jaks, võtaks edendada, täiendada ja lõpule viia selle, mida tema omast jõust ei suuda.

Kui isand Bernardo lambi valgusel nägi püha Franciscuse vaga tegevust ja hardasti tähele pani sõnu, mida ta ütles, siis liigutas ning mõjutas Püha Vaim teda oma elu muutma. Seepärast hüüdis ta, kui hommik oli saabunud, püha Franciscust ja ütles nõnda: „Vend Franciscus, ma olen oma südames

kindlasti otsustand maha jätta maailma ja sinu järele käia kõiges, mida sa mind käsid.“ Seda kuuldes Franciscus rõõmutses oma meeles ja ütles nõnda: „Isand Bernardo, see, mis te ütlete, on nii suur ja imeline ettevõte, et selles asjas tuleb meie Issandalt Jeesuselt Kristuselt nõu küsida ja teda paluda, et ta meile selle kohta avaldaks oma tahtmist ja meid juhataks, kuidas me seda kõige paremini saaksime teostada. Seepärast lähme üheskoos piiskopikirikusse, kus on tubli preester, ja laseme enestele messi lugeda, siis jääme palvetama kuni kolmanda tunnini, paludes Jumalat, et ta messiraamatu kolmel lahtilöömisel meile näitaks tee, mida meil tema tahtmise järele tuleb käia.“ Isand Bernardo vastas, et see nõu on väga ta meele pärast.

Seepäale nad tõusid ja läksid piiskopikirikusse. Kui nad olid kuulanud messi ja püsinud palvetuses kolmanda tunnini, võttis preester Franciscuse palvel messiraamatu, tegi ristimärgi ja avas selle meie Issanda Jeesuse Kristuse nimel kolm korda. Esimesel avamisel juhtus kätte koht, kus Kristus evangeeliumis ütleb noorelemehele, kes talt küsis teed täielisuse poole: „Kui sa tahad täieline olla, mine ja müü kõik, mis sul on, ja anna vaestele, siis tule ja käi minu järel.“ Teisel avamisel tuli see sõna, mis Kristus ütleb apostlitele, kui ta saatis neid välja jutlustama: „Ärge võtke midagi teele kaasa, ei pauna, ei jalatseid ega raha“, miska ta tahtis neile õpetada, et nad kogu oma lootuse peavad panema Jumala pääle ja kogu oma huvi andma püha evangeeliumi kuulutamisele. Messiraamatu kolmandal avamisel juhtus see Kristuse ütlus: „Kes minu juure tahab tulla, salaku iseennast

ära ja võtku oma rist enda pääle ja käigu minu järel.“ Siis ütles püha Franciscus Bernardole: „See on see nõu, mis Kristus meile annab. Seepärast mine ja tee täpselt seda, mis sa kuulsid; aga õnnistatud olgu meie Issand Jeesus Kristus, kes on hääks arvanud meile näidata oma jumalameelepärast teed.“

Seda kuuldes läks isand Bernardo ja müüs kõik, mis tal oli, sest ta oli väga rikas. Ja suure rõõmsusega jagas ta kõik vaestele ja lesknaistele ning orbudele, vangidele, kloostritele, haigemajadele ja palverändajaile; ja kõiges selles aitas teda Franciscus truult ja hoolitsevalt.

Aga kui üks mees nimega Silvestro nägi, kuidas püha Franciscus andis ja lasi anda nii palju raha vaestele, ärkas ahnus ta südames ja ta ütles Franciscusele: „Sa ei ole mulle mitte täielikult maksnud nende kivide eest, mis sa mult ostsid kirikute uuesti ülesehitamiseks; seepärast maksa nüüd, kus sul raha on.“ Siis imestas püha Franciscus ta ahnuse üle, aga kuna ta kui tõeline evangeeliumi järele käija ei tahtnud temaga vaielda, pani ta käed isand Bernardo sülle ja tõstis nad säält, täis münte, isand Silvestro sülle, üteldes, et kui ta tahab rohkem, siis ta annab temale veel. Isand Silvestro oli siiski antuga rahul ja läks koju. Õhtul aga järele mõteldes selle üle, mis ta päeval oli teinud, tundis ta kahetsust oma ahnuse üle, kui ta seda võrdles isand Bernardo usu- lise innugu ja Franciscuse pühadusega. Järgneval ja veel kahel teisel ööl oli tal niisugune Jumalast saadetud nägemus: püha Franciscuse suust lähtus kuld- rist, mille ülemine ots ulatas taevani ja harud sirutusid üle maailma idast läände. Selle nägemuse taga-

järjel ta andis Jumala nimel ära kõik, mis tal oli, ja sai orduvennaks. Ja ordu sai talle osaks niisugune pühadus ning arm, et ta kõneles Jumalaga nagu sõber sõbraga, nagu Franciscus seda mitu korda tähele pani; hiljem tuleb sellest veel kord jutt.

Samuti sai isand Bernardole nii suur Jumala arm osaks, et ta sageli oli enesest ära kistud, olles joobunud Jumala vaatlusest. Ja Franciscus taotses temast ütelda, et ta väärib igat austust ja et tema on see, kes selle ordu asutas, sest et ta oli esimene, kes maha jättis maailma ega midagi endale hoidnud, vaid andis kõik vaestele. Nii ta alustas evangeelilist vaene-olemist, andudes alasti Ristilöödu embusesse, kes olgu meie poolt ülistatud igavesest ajast igavesti. Aamen.

2

Kuidas püha Franciscus paha mõtte pärast, mis tal oli vend Bernardo vastu, käskis seda venda talle kolm korda jalgadega kõri ja suu pääle astuda.

*

Ristilöödu väga sulane, püha Franciscus, oli karmi mungaelu ja kestva nutmise tagajärjel peagu pimedaks jäänud ja nägi vähe. Ükskord läks ta ära asukohast, kus ta viibis, ühte teise paika, kus vend Bernardo elas, et temaga rääkida jumalikest asjust. Ja kui ta sinna jõudis, oli vend Bernardo metsas palvetamas, vaimus ülendatud ja Jumalaga ühendatud. Siis läks Franciscus metsa ja hüüdis teda. „Tule,“ ütles ta, „ja räägi pimedaga.“ Kuid vend

Bernardo ei vastanud talle midagi, sest kuna ta oli sügava sisemise vaatlusega inimene, siis oli ta vaim enesest ära ja tõstetud Jumala poole. Ja seetõttu oligi tal eriline armuanne kõnelda Jumalast, nagu püha Franciscus mitu korda oli tähele pannud; ja sellepärast ta tahtiski temaga rääkida. Natukese aja pärast hüüdis ta teda teist ja kolmat korda selsamal kombel; kuid ühelgi korral vend Bernardo ei kuulnud teda ega seepärast vastanud temale ega tulnud ta juure. Siis läks Franciscus natuke tuseselt minema ja imestas ning pahandas iseeneses selle üle, et vend Bernardo kolmekordsel kutsumisel ei olnud tema juure tulnud.

Niisuguse mõttega ära minnes Franciscus, kui ta oli natuke eemale jõudnud, ütles oma kaaslasele: „Oota mind siin“. Ja ta läks ühte üksildasse paika, mis polnud mitte kaugel säält, heitis säält palves maha ja palus Jumalat, et ta temale ilmutaks, miks vend Bernardo talle ei olnud vastanud. Kuna ta nõndaviisi säält maas oli, tuli hääl Jumalalt, mis nõnda ütles: „Oh vaene inimeselaps, mis asi sind vaevab? Kas inimene peab Jumala maha jätma ühe loodud olendi pärast? Vend Bernardo, kui sa teda hüüdsid, oli minuga ühendatud, ja sellepärast ta ei võinud sinu juure tulla ega sulle vastata. Seepärast ära imesta, kui ta ei võinud sulle vastata, sest ta oli nii enesest ära, et ta ei kuulnud ühtki su sõnadest“.

Kui Franciscus oli saanud selle vastuse, läks ta viivitamata ning suure rutuga tagasi vend Bernardo juure, et end tema ees alandlikult süüdistada mõtte pärast, mis tal tema vastu oli olnud. Niipea kui vend Bernardo teda nägi enda poole tulevat, läks ta temale

vastu ja langes ta jalge ette maha. Kohe käskis püha Franciscus teda tõusta ja jutustas talle suures andlikkuses mõttest ja tulususest, mis tal tema vastu oli tekkinud, ja mis vastuse Jumal oli temale selle kohta annud; ja lõppeks ütles: „Käsin sind püha sõnakuulelikkuse nimel, et sa täidad seda, mis ma sind käsin.“ Vend Bernardo, kartes, et Franciscus käsib tal teha mingit kuulmatut asja, nagu see tal viisiks oli, tahtis sellest sõnakuulmise-nõudest ausasti kõrvale hoiduda. Seepärast ta vastas nõnda: „Olen valmis täitma teie käsku, kui te mulle lubate, et teete seda, mis mina teid käsin.“ Kui püha Franciscus oli seda lubanud, ütles vend Bernardo: „Nüüd ütelge, isa, mis te tahate, et ma pean tegema.“ Siis ütles püha Franciscus: „Ma käsin sind püha sõnakuulmise nimel, et sa ei karistada mu kahtlustust ja mu südame uhkust, et sa, niipea kui ma olen selili maha heitnud, mulle ühe jala paned kõri pääle ja teise suu pääle ja nõndaviisi kolm korda ühelt poolt teisele minust üle astud, üteldes mulle häbistust ja laitust, eriti aga seda: „Lama maas, sa Pietro Bernardoni nurjatu poeg; kust sa võtsid säärase kõrkuse, sina, kes oled üsna alatu loom?“

Kui vend Bernardo seda kuulis, oli tal küll väga raske ja piinlik nõnda toimida, kuid püha sõnakuulelikkuse pärast täitis ta, mis Franciscus teda oli käskinud, aga ta tegi seda nii ettevaatlikult, kui iganes võis. Kui see oli sündinud, ütles Franciscus: „Nüüd käsi mind teha, mida tahad, et pean sulle tegema; sest olen sulle sõnakuulmist tõotand.“ Seepäälle ütles vend Bernardo: „Käsin sind püha sõnakuulelikkuse nimel, et iga kord, kui koos oleme, sa

mind noomid ja rangesti laidad mu vigade pärast.“ Selle üle püha Franciscus imestas väga, sellepärast et vend Bernardo oli nii suure pühadusega, et ta tema vastu tundis suurt austust ega leidnud temale vähimaski asjas midagi ette heita. Selle sõnakuulmise lubaduse tõttu ta säältpääle hoidus temaga palju koos olemast, et tal ei tuleks ütelda ühtki laituse sõna selle vastu, kelle pühadust ta nii hästi tundis. Aga kui tal tahtmine oli teda näha või õigemini kuulda teda Jumalast rääkivat, siis lahkus ta temast nii ruttu kui võimalik ja läks ära. Äärmiselt liigutav aga oli näha, millise armastuse, austuse ja alandlikkusega püha Franciscus ümber käis ja rääkis vend Bernardoga, oma esmasündinud pojaga.

Kiitus ja au Jeesusele Kristusele ja vaesele Franciscusele. Aamen.

3

Kuidas püha Franciscus, kui ta valmistus siit maailmst lahkuma, õnnistas vend Bernardot ja teda oma asetäitjaks jättis.

*

Vend Bernardo oli sellase pühadusega, et Franciscus tundis ta vastu suurimat austust ja teda korduvalt kiitis. Ühel päeval, kui ta oli hardas palvetuses, ilmutas talle Jumal, et vend Bernardole on Jumalast määratud pidada palju ränki võitlusi kurjade vaimudega. Pühal Franciscusel oli seepärast suur kaastundmus nimetatud vend Bernardoga, keda ta kui oma poega armastas, ja päevade kaupa pal-

vetas ta pisarsilmil, paludes Jumalat tema pärast ja andes teda Jeesuse Kristuse hoole, kes peaks temale võidu andma kurjade vaimude üle.

Kui Franciscus nõndaviisi hardasti palus, vastas talle Jumal ühel päeval: „Franciscus, ära karda; sest kõik kiusatused, mis vend Bernardot peavad ründama, on temale Jumalast määratud vooruse harjutamiseks ja ta teenete kroonimiseks. Aga lõpuks saab ta kõigi vaenlaste üle võidu, sest ta on üks Jumala riigi osasaaja.“ Selle vastuse üle rõõmutses Franciscus väga ja tänas Jumalat; vend Bernardo vastu aga tundis ta sellest tunnist saadik üha suuremat armastust ja austust.

Ja seda ei näidanud ta temale mitte ainult oma elus, vaid ka oma surma puhul. Sest kui ta surmatund hakkas lähenema ja kui tal nagu esiisal Jakobil seisid ta truud pojad ümberringi kurvalt ja pisarsilmil nii armsa isa lahkumise pärast, küsis ta: „Kus on mu esmasündinu? Tule mu juure, mu pojuke, et mu hing sind õnnistaks, enne kui suren.“ Siis vend Bernardo ütles tasa vend Eliasele, kes oli ordu viikaar: „Astu pühaku paremale poole, et ta sind õnnistaks.“ Kui vend Elias oli asetund ta paremale poole, püha Franciscus, kes oli nägemise kaotand liiust pisaraist, pani parema käe vend Eliase päa pääle ja ütles: „See ei ole mu esmasündinu vend Bernardo päa.“ Siis läks vend Bernardo ta vasakule käele, ja püha Franciscus pani käsivarred ristamisi, nii et ta parem käsi asetuse vend Bernardo päa pääle ja vasak käsi vend Eliase päa pääle. Ja siis ütles ta Bernardole: „Õnnistagu sind Jumal, meie Issanda Jeesuse Kristuse isa, kõige vaimuliku ja taevalise õn-

nistusega Kristuses. Sest sina oled esmasündinu selles ordus, välja valitud andma evangeelilist eeskujut ja Kristuse järel käima evangeelilises vaesuses; sest sa ei ole mitte ainult kogu oma vara ära annud ja seda vabatahtlikult vaestele jaganud Kristuse armastuse pärast, vaid sa oled ka iseennast annud Jumalale selles ordus temale meelepärase ohvrina. Seepärast olgu sa õnnistatud meie Issanda Jeesuse Kristuse poolt ja minu, ta vaese sulase poolt igavese õnnistusega, igal puhul, kas kõnnid või seisad, valvad või magad, elad või sured. Kes sind õnnistab, olgu äidetud õnnistustega; kes sind neab, see ei jää karistamata. Ole ülem kõigi oma vendade üle ja sinu käsku täitku kõik vennad; sul olgu voli vastu võtta sellesse ordusse ja sellest välja heita, keda tahad. Ühelgi vennal ärgu olgu ülemvõimu sinu üle ja sul olgu vabadus minna ja jääda, kuhu sulle meeldib.“

Pärast püha Franciscuse surma vennad armastasid ja austasid vend Bernardot nagu auväärset isa. Ja kui ta surmatund hakkas lähenema, tuli ta juure palju vendi mitmelt poolt maailmast, nende seas kõrgeauline ja jumalavaga vend Egidius. Nähes vend Bernardot, hüüdis ta suure rõõmuga: „*Sursum corda*, vend Bernardo, *sursum corda**!“ Siis ütles vend Bernardo salaja ühele vennale, et ta valmistaks vend Egidiusele koha, kus ta võiks rahulikult anduda oma vaatlustele. Ja nõnda sündiski.

Ja kui vend Bernardo viimne tund oli tulnud, lasi ta end istukile ajada ja ütles vendadele, kes ta ümber seisis: „Armsad vennad, ma ei taha teile

* Ladinakeelne ütlus, tähendab: „südamed ülespoole, ülendage oma südameid.“

ütelda palju sõnu; kuid te peate silmas pidama, et sel usu astmel, kus mina seisin, teie nüüd seisate, ja kus mina praegu asun, sinna jõuate ka veel teie. Seda aga leian ma oma hinges, et ma mitte tuhandegi selle maailma taolise maailma eest ei oleks tahtnud muud Issandat teenida kui Jeesust Kristust. Kõiges ülekohtus, mis ma olen teinud, ma süüdistan ennast ja annan enese oma Lunastaja Jeesuse Kristuse armu ja teie häduse hoole. Palun teid, armsad vennad, armastage vastastikku üksteist.“

Nende sõnadega ja teiste hääde manitsustega ta langes voodisse tagasi ja ta nägu läks säravaks ja rõõmsaks ülemäära, misüle kõik vennad väga imestasid. Selles rõõmsuses ta pühastunud hing siirdus auhiilgusest kroonituna sellest elust õndsate inglite omasse.

Kiituseks ja auks Kristusele. Aamen.

4

Kuidas püha Franciscus ühel rännakul vend Leole seletas, mis on täieline rõõm.

*

Ükskord läks püha Franciscus vend Leoga talve ajal Perugiast Santa Maria degli Angeli kloostriisse, ja käre külm vaevas teda kangesti. Siis hõikas ta vend Leole, kes natuke maad ta ees käis, ja ütles talle: „Vend Leo, kuigi meie orduvennad, minoriidid, igal pool annaksid kõrget eeskuju vagaduses ja hingeülenduses, siiski kirjuta ja märgi hoolikalt üles: selles ei seisne mitte täieline rõõm.“ Natuke maad

edasi jõudes hüüdis ta jälle: „Oh vend Leo, kuigi meie orduvend teeks pimedad nägijaks ja vigased sirgeks, ajaks kurje vaime välja, annaks kurtidele tagasi kuulmise, jalutamaile käimise ja tummadele kõnelemise, ja, mis veel enam, ärataks surnuid üles neljandal päeval, siiski kirjuta: selles ei ole mitte täieline rõõm.“ Ja kui nad jälle pisut edasi olid läinud, hüüdis Franciscus valjusti: „Oh vend Leo, kuigi minoriitvend oskaks kõik keeled, kõik teadused ja kõik kirjad, kui ta ka oskaks prohveti kombel ennustada ja ilmutada mitte atnult tulevasi asju, vaid ka südame ja hinge saladusi, kirjuta, et selles ei ole mitte täieline rõõm.“

Ja natukese aja pärast hüüdis püha Franciscus jälle valjusti: Oh vend Leo, sa Jumala lambuke, kuigi meie orduvend kõneleks inglite keelega ja teaks tähtede käigud ja rohtude mõjud ja kui talle ka oleksid ilmutatud kõik maailma aarded ja ta tunneks kõigi lindude, kalade ja teiste loomade, samuti inimeste, puude, kivide, juurte ja vete olemust, kirjuta, et mitte selles ei ole täieline rõõm.“ Ja minnes veel tüki maad edasi, hüüdis püha Franciscus uuesti: „Oh vend Leo, kuigi minoriitvend oskaks nii hästi jutlustada, et ta kõik uskmatud pööraks kristlikku ellu, kirjuta, et mitte selles ei seisne täieline rõõm.“

Kui niimoodi kõneldes oli umbes kaks miili ära käidud, küsis talt vend Leo suure imestusega: „Isa, palun sind Jumala nimel, et sa mulle ütleksid, milles siis on täieline rõõm.“ Ja püha Franciscus vastas talle: „Kui me nüüd jõuame Santa Maria degli Angeli'sse vihmast märjad ja külmast kanged, poriga

kaetud ja näljast näändinud, ja koputame kloostri uksele, ja uksehoidja tuleb pahaselt välja ja küsib: „Kes te olete?“ ja meie ütleme: „Me oleme kaks teie venda.“ Ja ta vastab: „Te ei räägi tõtt; te olete pigem kaks kaabakat, kes inimesi pettes ümber hulguvad ja vaeste almuseid ära näppavad. Minge oma teed!“ Ja ta ei ava meile mitte, vaid laseb meid seista väljas lume, vihma ning külma käes ja näljas kuni ööseni. Kui me siis säärast teotust, julmust ja äraajamist talume kannatlikult ning meelerahuga ja ilma tema vastu nurisemata, ja kui me alandlikult ning armastusega mõtleme, et see uksehoidja tõesti meid tunneb ja et Jumal ise paneb teda meie vastu nõnda rääkima, siis, oh vend Leo, kirjuta üles: selles seisneb täieline rõõm. Ja kui me ikka edasi koputame ja uksehoidja tuleb vihaselt välja ja meid kui tüütavaid kerjuseid ära ajab sõimusõnade ja kõrvalopsudega, üteldes: „Kasige siit, viletsad kelmid, minge häärberisse, siin te süüa ega öömaja ei saa,“ ja kui me ka seda kannatlikult ja rõõmu ning armastusega vastu võtame, siis, oh vend Leo, kirjuta, et selles on täieline rõõm. Ja kui me nälja, külma ja pimeduse sunnil veel päalekäivamalt koputame ja teda jumalakeeli ja nutuga palume meile avada ja meid sisse lasta, ja tema veel vihasemalt ütleb: „Need on nurjatunud päevavargad; küll ma neile annan teenitud palga,“ ja välja tuleb oksliku vemb-laga, haarab meid karbusest, viskab meid maha ja tõukab meid lumesse ja annab meile hoobi hoobi päale, — kui me kõike seda talume kannatlikult ja rõõmsa meelega, mõteldes Kristuse piinadele, mis ka meie peame tema armastuse pärast ära kannatama,

siis, oh vend Leo, kirjuta, et siin ja selles on täieline rõõm. Ja nüüd kuule õpetust, mis sellest järgneb: Üle kõigi Püha Vaimu armu ja andide, mida Kristus oma sõbrule annab, on and iseennast ära võita ja Kristuse armastuse pärast meeleldi ära kannatada vaeva, ülekohut, teotust ja puudust. Sest kõigist teistest Jumala andidest ei või me mitte kiidelda, kuna nad ei ole meie, vaid Jumala omad; mispärast apostel ütlebki: „Mis on sul, mida sa mitte ei oleks saanud Jumalalt? Ja kui see sul on temalt, miks kiitled sellega, nagu oleks see sult eneselt?“ — Kuid elukarskuste ja kannatuste risti üle me võime uhked olla, sest see on meie oma. Seepärast ütleb apostel: „Ma ei taha kiidelda mitte enesest vaid meie Issanda Jeesuse Kristuse ristist.“ Temale olgu alati austus ja au igavesest ajast igavesti.“ Aamen.

5

Kuidas püha Franciscus õpetas vend Leot temale vastama ja kuidas see kunagi ei võinud muud ütelda kui selle vastandit, mida Franciscus tahtis.

*

Ükskord ordu algpäevil oli Franciscus vend Leoga ühes ordu asukohas, kus neil polnud raamatuid jumalateenistuse lugemiseks. Kui hommikuse jumalateenistuse tund kätte jõudis, ütles püha Franciscus vend Leole: „Mu armas, meil pole kirikuraamatut, kust võiksime lugeda hommikuse jumalateenistuse. Aga et aega tarvitada Jumalale kiituseks, siis mina

hakkan kõnelema ja sina vastad mulle, nagu sind õpetan; aga vaata ette, et sa ei muuda sõnu teissugusteks, kui sulle ette ütlen. Ma ütlen nõnda: Oh vend Franciscus, sa oled teinud niipalju halba ja niipalju pattu maailmas, et sa põrgu väärt oled; ja sina, vend Leo, vastad: See on tõesti tõsi, et sa väärid kõige sügavamalt põrgut.“ Ja vend Leo vastas tuvi lihtsemeelsusega: „Häämeelega, isa, alga Jumala nimel.“

Siis algas püha Franciscus ja ütles: „Oh vend Franciscus, sa oled teinud nii palju halba ja nii palju pattu maailmas, et sa põrgu väärt oled.“ Ja vend Leo vastas: „Jumal teeb sinu läbi nii palju hääd, et sa lähed paradiisi“. Ütles püha Franciscus: „Mitte nõnda ei pea sa ütlema, vend Leo, vaid kui ma ütlen: Vend Franciscus, sa oled nii palju ülekohut teinud Jumala vastu, et sa väärid Jumalast neetud saama, siis sina vastad nõnda: Jah, tõepoolest, sa oled väärt olema äraneetute hulgas.“ Ja vend Leo vastas: „Häämeelega, isa.“

Siis püha Franciscus lõi enesele vastu rinda ja hüüdis pisarsilmil ja ohates: „Oh mu Issand, taeva ja maa looja, ma olen sinu vastu teinud nii palju ülekohut ja pattu, et ma kõigipidi väärt olen sinu poolt hukka mõistetama.“ Ja vend Leo vastas: „Oh vend Franciscus, Jumal teeb sind niisuguseks, et sa õnnistatute seas saad olema eriliselt õnnistatu.“

Seepääle noomis teda püha Franciscus, kes imestas, et vend Leo vastas ikka vastupidi sellele, mis ta teda oli käskinud, ja ütles: „Miks sa ei ütle nõnda, nagu ma sind õpetan? Püha sõnakuulmise nimel käsin sind nüüd nõnda vastata, nagu ma sind

õpetan. Ma ütlen: Oh vend Franciscus, sa paha inimene, kas sa arvad, et Jumal sinu pääle halastab, kuna sa oled teinud nii palju patte halastuse ja lohutuse Isa vastu, nii et sa väärt ei ole halastust leidma? Ja sina, lambuke Leo, vastad seepääle: Milgi kombel sa pole väärt leidma halastust.“ Aga kui püha Franciscus ütles: „Oh vend Franciscus, sa paha inimene“ jne., vastas vend Leo: „Jumal isa, kelle otsatu halastus on suurem sinu patust, osutab sulle suurt halastust ja laseb sulle üle selle osaks saada palju armu.“

Selle vastuse üle püha Franciscus pahandas kergelt ja oli kannatlikult tusane ning ütles: „Kuidas sa julged vastu hakata sõnakuulmise kohusele ja oled juba nii mitu korda vastanud vastupidiselt sellele, mis ma käskisin?“ Seepääle vastas vend Leo kõige alandlikkuse ja aupakkumisega: „Jumal teab, mu isa, et iga kord, kui oma südames otsustasin vastata nõnda, nagu sa käskisid, pani Jumal mind nõnda rääkima, nagu see temale meeldib, aga mitte nõnda, nagu minule meeldib.“

Selle üle imestas püha Franciscus ja ütles vend Leo vastu: „Palun sind kõige härdamalt, et sa seekord mulle vastad, nagu sind käsin.“ Vastas vend Leo: „Räägi Jumala nimel; seekord vastan sulle kindlasti nõnda, nagu sa tahad.“ Siis ütles Franciscus pisarsilmil: „Oh vend Franciscus, sa paha inimene, kas sa arvad, et Jumal halastab su pääle?“ Ja vend Leo vastas: „Vastupidi, sa saad suurt halastust Jumalalt ja tema ülendab ning kirgastab sind igaveseks ajaks. Sest kes end alandab, seda ülendatakse. Ma ei saa teisiti ütelda, sest Jumal kõneleb minu suu läbi.“

Ja nõnda nad jätkasid pisaraid valades ja suurt vaimulikku troosti saades, seda alandlikku võistlust kuni päeva koitmiseni.

Kristuse kiituseks. Aamen.

6

Kuidas vend Masseo pühale Franciscusele nagu moe pärast ette heitis, et kõik maailm talle järele jookseb, ja kuidas Franciscus vastas, et see sünnib maailmale häbitegemiseks ja Jumala armu läbi.

*

Ükskord viibis püha Franciscus Porziuncola kloostris vend Masseoga Marignanost, kes oli väga vana ning alandlik mees ja erilise armuandega oma kõnelemises Jumalast, mispärast püha Franciscus teda väga armastas.

Ühel päeval tuli püha Franciscus metsast palvetamast koju poole, ja kui ta parajasti metsast välja jõudis, vend Masseo, kes ta alandlikkust tahtis proovida, läks talle vastu ja ütles talle nagu etteheitvalt: „Miks sinule? miks sinule? miks sinule?“ Püha Franciscus küsis: „Mis sa tahad sellega ütelda?“ Vend Masseo vastas: „Ma küsin seda, miks kõik inimesed sinule järele jooksevad ja igaüks näib tahtvat sind näha, sind kuulda ja sinule sõnakuulelik olla. Sa ei ole keha poolest ilus, ei suure kirjatarkusega ega kõrgest soost. Kust see siis tuleb, et kõik just sinule järele jooksevad?“ Seda kuuldes tundis püha Franciscus suurt rõõmu oma hinges ja tõstes näo

taeva poole püsis tüki aega vaimus Jumala poole pöördunult. Siis enda juure tagasi tulnud, põlvitas maha ning avaldas kiitust ning tänu Jumalale. Selle järele pöördus vaimustuse hoos Masseo poole ja ütles: „Tahad teada, mispärast minule? tahad teada, mispärast minule? tahad teada, mispärast minule kõik järele jooksevad? See sünnib mulle Kõigekõrgema Jumala silmade läbi, kes igas paigas vaatavad nii hääde kui kurjade pääle. Ja kuna need kõige pühamad silmad ei näinud patuste hulgas kedagi ebaväärilisemat, kõlvatumat ega suuremat patust kui mina, ja kuna Jumal oma imeväarse töö täidesaatmiseks, mis tal kavatsusel oli, ei võinud kõigi maa pääl elutsevate olendite seast leida kedagi viletsamat minust, siis on ta mind valinud, seks et häbistada maailma kõiges ta suursugususes ja uhkuses ning jõus ja ilus ja tarkuses, et tuntaks, et iga vägi ja hüve tuleb Temalt ja mitte inimestelt ja et ükski ei või kiidelda Tema palge ees. Aga kes kiitleb, see kiidelgu Issandas, kelle päralt on kõik austus ja au igavesti.“

Sellest nii alandlikust vastusest, mis öeldi nii suure innuga, kokkus vend Masseo ja ta veendus, et püha Franciscuse alandlikkus oli tõepoolest vanakumatu.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Franciscus ja vend Masseo panid leiva, mis nad olid kerjanud, kivi pääle allika kõrvale ja kuidas Franciscus vaesust ülistas. Kuidas ta siis Jumalat ja püha Peetrust ja Paulust palus lasta temale püha vaesus armsaks saada; ja kuidas Peetrus ja Paulus temale ilmusid.

*

Kristuse imepärane sulane ja järelekäija püha Franciscus taotles kõigis asjus võimalikku kohandumist Kristusega, kes evangeeliumi järele läkitas oma jüngreid kahekaupa kõigisse linnadesse ja alevitesse, kuhu ta ise pidi minema. Nõnda saatis ta, kui ta Kristuse eeskujul endale kaksteistkümmend kaaslast oli kogunud, nad kahekaupa maailma laiali Jumala sõna kuulutama. Ja andmaks neile õige sõnakuulelikkuse eeskuju, hakkas ta ka ise esmalt rändama jälgides Kristuse eeskuju, kes enne toimis ja alles pärast õpetas. Seepärast, kui ta oma muud kaaslased oli läkitand muudesse paikadesse maailma, võttis ta enesele kaaslaseks vend Masseo ja läks temaga Prantsusmaa poole teele.

Kui nad ühel päeval üsna nälginult jõudsid ühte külasse, läksid nad ordu reegli järele leiba kerjama Jumala armu nimel. Franciscus läks üht tänavat mööda ja Masseo teist. Aga kuna Franciscus oli välimuselt vähe silmapaistev ja kasvult väike, pidasid elanikud, kes teda ei tunnud, teda vaid viletsaks kerjuseks; seepärast sai ta ainult mõningaid kuiva leiva tükikesi ja raasukesti. Vend Masseole aga, kes

oli kehaliselt suur ja ilus, anti rohkesti suuri ja häid tükke, mis terve leiva küljest olid lõigatud.

Pärast oma kerjamiskäiku tulid nad kokku söömiseks väljaspoole küla ühte kohta, kus oli kena allik ja selle kõrval ilus pikergune kivi, mille pääle kumbki pani need annid, mis kerjates oli saadud. Kui nüüd Franciscus nägi, et vend Masseo leivapalukesed olid hoopis suuremad ja ilusamad tema omist, sai ta üpris rõõmsaks ja ütles: „Oh vend Masseo, me ei ole nii suure varanduse väärt.“ Kui ta neid sõnu oli mitmesti korranud, vastas vend Masseo: „Isa, kuidas võib varandusest rääkida siin, kus on säärane vaesus ja puudus kõigist asjust, mida me vajaksime? Siin pole ei laudlina, ei nuga, ei vaagnat, ei taldrikut, ei maja, ei lauda, ei teenrit ega teenijannat.“ Seepäele vastas Franciscus: „See ongi, mida mina pean nii suureks varanduseks, et siin ei ole midagi, mis inimkätega oleks valmistatud; vaid see, mis siin on, on meile valmistatud Jumala heldusest, nagu seda selgesti näitavad kerjamisel saadud leib ja lauana kivi, mis nii ilus, ja allik, mis nii selge. Seepärast tahan, et palume Jumalat, et ta seda püha vaesust, mille valitsejaks on Jumal ise, meid laseks kõigest südamest armastada.“ Ja kui nad olid seda palunud ja nende leibadega ja selle veega oma keha kinnitand, tõusid nad üles, et edasi Prantsusmaale rännata. Kui nad ühe kiriku juure jõudsid, ütles Franciscus oma kaaslasele: „Lähme sellesse kirikusse palvetama.“ Ja püha Franciscus astus altari taha ja langes sinna palvetama; selles palvetamises aga sai ta Jumala Vaimu mõjul nii tulist indu ning hardust, et see süü-

tas ta hinges nii suure armastuse püha vaesuse vastu, et ta õhetavast palgest ja ta suust igal selle avamisel näisid armastuse leegid välja helkivat.

Nõnda õhetades tuli ta oma kaaslase juure ja ütles temale: „Ah, ah, ah, vend Masseo, anna enast minule.“ Nõnda ütles ta kolm korda, ja kolmandal korral tõstis ta oma hingeõhuga vend Masseo õhku ja puhus teda nõnda enda ees umbes tubli oda pikkuselt edasi, misüle vend Masseo väga hämmastus. Hiljem jutustand ta oma kaasvendadele, et ta sellest hingeõhu mõjul õhikutõusmisest ja edasikandumisest, nagu püha Franciscus seda temaga tegi, tunnud sellast hingesulnidust ja Püha Vaimu lohutust, millist ta kunagi ei olnud kogenud oma elus.

Selle järele ütles püha Franciscus: „Kallis seltsimees, lähme püha Peetruse ja Pauluse juure ja palume neid, et nad meid õpetaksid ja aitaksid omandada püha vaesuse aaret. Sest see on nii kallis ja jumalik aare, et me ei ole väärt seda oma kõlvatumais anumais evima: ja seda sellepärast, et see on see taevalik hüve, mille läbi kõik maised asjad meile paistavad tühised ja kaduvad ja mille kaudu iga surve kaob hingest, nii et ta vabalt võib ühineda igavese Jumalaga. See on see võime, mis laseb hinge, kuigi see on alles maa pääl kinni, taeva inglitega kõnelda. Seesama on see, mis kaastas Kristust ristil, mis Kristusega maha maeti, Kristusega suruist üles tõusis, Kristusega taevasse läks; ja see ongi, mis ka selles elus hingedele, kes temasse on armunud, annab kerguse taeva poole lennata, ja seda sellepärast, et tema hoiab tõsise alandlikkuse ja armastuse relvi. Ja seepärast palume Kristuse pühi apostleid,

kes täielised olid selle evangeelilise pärli armastuses, et nad selle armu meile välja paluksid meie Issandalt Jeesuselt Kristuselt; tehku ta oma püha halastuse läbi, et me vääriksime olema õiged armastajad, järelekäijad ja alandlikud jüngrid sellele kallile ja armsale evangeelilisele vaesusele.“

Kui nad selle järele Rooma jõudsid, astusid nad Peetruse kirikusse. Säl pölvitas püha Franciscus kiriku ühte nurka ja Masseo teise. Ja kui nad kaua aega nõnda seisid hardas palvetamises ja pisaraid valasid, ilmusid Franciscusele pühad apostlid Peetrus ja Paulus suures hiilguses ja ütlesid: „Kuna sa seda taotled ja soovid, mida Kristus ja pühad apostlid õpetasid, siis meie Issand Jeesus Kristus saadab meid sulle teatama, et sü palve on kuulda võetud ja sinu ja su järelekäijate kätte on Jumalast usaldatud püha vaesuse aare. Ja veel on meil Tema poolt sulle ütelda, et igaüks, kes sinu eeskujul täielikult jälgib seda paleust, sellele on igavene õndsus kindel; ja sina ja kõik sinu järele käijad saavad Jumala õnnistuse osaliseks.“

Nende sõnadega nad kadusid jättes püha Franciscuse täis troosti. Ta tõusis siis palvetamast, läks oma kaaslase juure ja küsis talt, kas Jumal talle midagi ei ole avaldand; see vastas, et ei. Siis rääkis talle Franciscus, kuidas pühad apostlid talle olid ilmunud ja mis nad temale olid avaldand. Mõlemad täis rõõmu selle üle, otsustasid nad naasta Spoleto orgu, loobudes retkest Prantsusmaale.

Kiituseks Kristusele. Aamen.

Kuidas Jumal, kui püha Franciscus oma vendadega Temast kõneles, nende keskele ilmus.

*

Kui ükskord ordu algaastail püha Franciscus oli ühes paigas koos oma kaaslastega Kristusest rääkimas, käskis ta põlevas innus üht neist avada suu ja Jumala nimel rääkida Jumalast seda, mis Püha Vaim temale sisendab. Kui vend tegi, nagu oli kästutud, ja otse imeväärselt rääkis Jumalast, käskis püha Franciscus teda vaikida ja üht teist venda rääkida. Kui see sõna kuuldes rääkis Jumalast üliteravmeelselt, pani Franciscus ta vaikima ja käskis kõnelda kolmandat. See hakkas samal kombel rääkima nii sügavalt Jumala salaasjust, et Franciscus selgesti mõistis, et tema, nagu eelmised kaks, rääkis Püha Vaimu väest. See tõestus pääleselle veel erilise märgi läbi; sest kuna nad nõnda kõnelesid, ilmus Kristus ise nende keskele imeilusa nooremehe kujul ning välimusel, ja neid õnnistades täitis nad kõik niisuguse sulnidusega, et kõik olid nagu enesest ära kistud ja lamasid nagu surnud, ilma midagi enam tundmata sellest maailmast. Kui nad siis jälle olid meelemärkusele toibunud, ütles neile püha Franciscus: „Mu armsad vennad, tänage Jumalat, kes on tahtnud lihtsemeelsete suu läbi ilmutada jumalikku tarkust: sest Jumal on see, kes tummadel avab suu ja lihtsemeelsete keeled paneb kõnelema ülimal tarkuse sõnu.“

Tema kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Klaara sõi püha Franciscusega ja ta vendadega Santa Maria degli Angeli's.

*

Kui püha Franciscus elas Assiisis, väisas ta sageli püha Klaarat, andes talle pühi õpetusi. Püha Klaara südamesoov oli ükskord süüa temaga ja ta palus seda temalt mitu korda, kuid Franciscus keeldus ikka valmistamast temale seda rõõmu. Kui ta kaaslased märkasid seda püha Klaara soovi, ütlesid nad Franciscusele: „Isa, meile tundub, et see järeleandmattus ei ole kooskõlas jumaliku armastusega, et sa õde Klaarat, nii püha Jumalast armastatud neitsit, ei võta kuulda nii pisikeses asjas nagu söömises sinuga, ja eriti veel kui arvestada seda, et ta just sinu jutlustamise mõjul maha jättis selle maailma rikkused ja toredused. Tõepoolest, kui ta sult paluks veel suuremat armu kui see, siis ei tohiks sa sellest keelduda oma vaimsele võsule, mis sa oled istutand.“

Selle pääle vastas püha Franciscus: „Teile siis näib, et peaksin ta palve kuulda võtma?“ Vennad ütlesid: „Jah, isa, on hää tegu, kui sa temale teed selle rõõmu.“ Siis vastas Franciscus: „Kui see teile nii näib, siis näib see ka minule. Aga et ta saaks sellest veel suuremat rõõmu, siis tahan, et see söömine leiaks aset Santa Maria degli Angelis. Sest ta on ju nii kaua väljumatult elanud San Damianos, et teda rõõmustaks jälle näha Santa Maria kirikut, kus ta pügati ja Kristuse mõrsjaks sai. Sää! sööme üheskoos Jumala nimel.“

Kui saabus selleks määratud päev, väljus püha Klaara kloostrist ühe oma kaaslasega ja tuli püha Franciscuse kaaslaste saatel Santa Maria degli Angeli. Aupaklikult ta tervitas Neitsi Mariat ta altari ees, kus ta pää pügati ja ta nunnaks looriti. Siis näitasid vennad talle kloostrit, kuni lõunasöögi aeg kätte jõudis.

Vaheajal lasi püha Franciscus laua katta palja maa päale, nagu see tal viisiks oli. Kui aeg käes oli, istus püha Franciscus püha Klaaraga ja üks Franciscuse kaaslasist püha Klaara kaaslasega lauda; selle äärele kõik teised kaaslased istusid alandlikult laua ümber maha.

Esimese söögi ajal hakkas Franciscus rääkima Jumalast nii armsasti, nii ülevasti ja nii imepäraselt, et Jumala armu küllus langes nende päale ja nad kõik olid enesest ära kistud, olles ülendatud Jumalasse.

Kui nad nõnda enesest ära olles ja ülespoole tõstetud silmade ja kätega sääl istusid, nägid Assiisi, Bettona ja ümberkaudse maa elanikud Santa Maria degli Angelit, kogu kloostrit ja metsa, mis sellal selle kõrval oli, leegitsedes põlevat; näis nagu suur tuli oleks haaranud kiriku, kloostri ja metsa üheskoos. Seepärast assiislased jooksid suure kiiruga alla tasandikule tuld kustutama, arvates tõepoolest kõik põlevat. Kui nad aga kloostri juure jõudsid ja tuld kusagil ei näinud, astusid nad sisse ja leidsid püha Franciscuse ühes püha Klaara ja kogu nende seltskonnaga, kes, olles vaimus Jumalasse ülendatud ja enesest ära kistud, istusid lihtse söögilaua ümber. Sellest mõistsid nad selgesti, et see polnud aineeline, vaid jumalik tuli, mida Jumal oli imeväel lasknud paista

osutamaks ja tõendamaks jumaliku armastuse tuld, millest põlesid nende pühade vendade ja nunnade hinged. Seepärast läksid nad jälle tagasi, täis püha troosti ja hingeülendust.

Kui selle järele tüki aja pärast püha Franciscus ja püha Klaara ühes teistega jälle enestele tulid, tundsid nad endid hästi kosutatud olevat vaimulikust toidust ega hoolinud kuigi palju enam kehalisest söögist.

Pärast selle õnnistatud lõunasöögi lõpetust läks püha Klaara hästi kaastatult San Damianosse tagasi. Nähes teda, tundsid nunnad suurt rõõmu, sest nad kartsid, et püha Franciscus oli ta saatnud mingi teise kloostri ülemaks, nagu ta juba määranud oli ta õe püha Agnese abtissiks Monticelli kloostrisse Florentsis. Päälegi oli püha Franciscus mõnikord ütelnud pühale Klaarale: „Hoia end valmis seks puhuks, kui peaks vaja olema sind teise kohta saata.“ Tema aga oli püha sõnakuulmise õige tütreana vastanud: „Isa, ma olen alati valmis minema, kuhu iganes te mind saadate.“ Sellest õdede suur rõõm teda jälle tagasi saades.

Püha Klaara aga püsis säältpääle täis püha troosti. Kristuse kiituseks. Amen.

10

Kuidas püha Franciscus võttis püha Klaara ja püha venna Silvestri nõu kuulda, et ta peab jutlustamisega pöörma palju rahvast; kuidas ta lõi kolmanda ordu, jutlustas lindudele ja pani pääsukesed vagusi seisma.

*

Mitte kaua aega pärast oma pöördumist alandlik Kristuse sulane püha Franciscus, olles küll juba kogu-

nud hulga kaaslasi ja orduisse vastu võtnud, sattus raskesse mõtlemisse ja kahtlusesse selle üle, mis tal tuleks teha, nimelt, kas ta peaks ainult palvetama või vahetevahel ka jutlustama. Selle kohta igatses ta väga teada saada Jumala tahtmist. Aga kuna alandlikkus, mis temale omane oli, ei lasknud tal seda otsustada omapääd ega omist palvetamistest, siis mõtles ta Jumala tahet selgitada teiste palvetamiste abil. Seepärast kutsus ta vend Masseo ja ütles talle: „Mine õde Klaara juure ja ütle talle minu poolt, et tema ühes mõnede oma kõige vagamate kaaslastega hardasti paluks Jumalat mulle ilmutada, mis oleks parem: kas ma peaksin harrastama jutlustamist või ainult palvetamist. Ja siis mine vend Silvestri juure ja ütle talle samuti.“ — See aga oli sama isand Silvester, kes siis, kui ta alles ilmlik oli, oli näinud lähtuvat püha Franciscuse suust kuldristi, mis ulatas üles kuni taevani ja laiali kuni maailma äärteni. See vend Silvester oli nii vaga ja püha, et ta seda, mida Jumalalt palus, ka sai ning ta palve täideti ja ta sageli rääkis Jumalaga. Sellest püha Franciscuse suur usaldus tema vastu.

Vend Masseo läks ja püha Franciscuse käsu kohaselt ütles saadud läkituse esiti pühale Klaarale, siis vend Silvestrile. Niipea kui viimane selle sai, langes ta kohe põlvili palvetama ja saades palves Jumalalt vastuse läks vend Masseo juure ja ütles temale: „Jumal käsib vend Fraciscusele nõnda ütelda: Jumal ei ole teda kutsunud mitte ainult tema enese pärast, vaid selleks, et ta hingede vilja lõikaks ja et paljud tema läbi päästetud saaksid.“

Saades selle vastuse läks vend Masseo tagasi

püha Klaara juure teada saama, mis temale Jumal oli avaldand. Püha Klaara vastas, et tema ja teised õed olid Jumalalt saanud sama vastuse, kui vend Silvester. Selle vastusega naasis ta Franciscuse juure. See võttis ta suure armastusega vastu, pestes tal jalad ja valmistades talle lõunasöögi. Pärast söömist kutsus püha Franciscus vend Masseo metsa. Sääl põlvitas ta tema ette maha, lükkas karbuse pääst, pani käsivarred risti ja küsis talt: „Mida käskis mu Issand Jeesus Kristus mind teha“? Vend Masseo vastas: „Niihästi vend Silvestrile kui pühale Klaarale ja ta kaasõdedele on Kristus vastanud ja oma tahtmist ilmutand, nimelt, et sa läheksid maailma mööda jutlustama, sest tema ei ole sind välja valinud mitte ainult sinu enese pärast, vaid ka teiste päästmiseks.“

Kui Franciscus kuulis selle vastuse ja selle läbi teada sai Kristuse tahtmise, tõusis ta põleval innul püsti ja ütles: „Mingem Jumala nimel“. Ja ta võttis kaaslasiks vend Masseo ja vend Agnolo, mõlemad pühad mehed.

Nõnda vaimust täidetuina rännates, ilma teed ja rada suuremat tähele panemata, jõudsid nad ühe linnuse juure, nimega Savurniano. Sääl hakkas püha Franciscus jutlustama. Enne aga käskis ta pääsuketel, kes vidistasid, vait olla, kuni ta oma jutlustamise on lõpetand. Ja pääsukesed kuulsid ta sõna. Ta jutlustas sääl nii kaasakiskuval innul, et kõik selle linnuse mehed ja naised tahtsid vaimustusest hakata tema järel käima ja linnuse maha jätta. Kuid Franciscus ei lubanud seda, vaid ütles neile: „Ärge rutake nii väga siit lahkuma; ma õpetan teile, mis te oma hingede päästmiseks peate tegema“. Ja siis tuli talle

mõte asutada kolmas ordu kõigi inimeste üldiseks päästmiseks. Nõnda lahkus ta nende juurest, jättes nad suuresti trööstituna ja hästi ettevalmistatuina patukahetsemisele, ja jõudis siis edasi Armano ja Bevagno vahele. Täis püha indu edasi sammudes tõstis ta korraga silmad ja nägi mõned puud tee ääres, millede otsas oli päris arutu hulk linde. Selle üle imestas püha Franciscus ja ütles oma kaaslasile: „Te oodake mind siin tee ääres, mina lähen jutlustan oma õdedele lindudele“. Ja astudes aasale, hakkas ta jutlust pidama lindudele, kes maas olid. Aga kohe ka need, kes puuokstel istusid, tulid ta juure ja kõik üheskoos seisid vagusi, kuni püha Franciscus oli lõpetanud oma jutluse. Ja ka siis ei lahkunud nad mitte enne, kui ta neile oli annud oma õnnistuse. Ja nagu pärast vend Maseo jutustas vend Jacopo da Masso'le, kõndinud ta lindude vahel, neid riivates oma mungakuuega, ilma et ükski oleks eest ära lennanud.

Jutluse sisu, mis püha Franciscus neile pidas, oli umbes järgmine: „Linnud, te mu armsad õekesed, te olete suurt tänu võlgu Jumalale, teie loojale, ja peate ikka ja igas kohas temale kiitust laulma. Sest ta on teile annud vabaduse lennata igale poole, ka on ta teile annud kahe- ja kolmekordse riidetuse. Pääleselle on ta teie seemne alal hoidnud Noa laevas, et teie sugu ei väheneks maailmas. Eriti tänulikud aga peate temale olema õhuelemeendi eest, mis ta teile on määranud. Te ei külva ega lõika, kuid Jumal toidab teid, annab teile jõed ja allikad, kust saate juua, ja mäed ning orud teie varjupaiguks ja kõrged puud teie ehitamiseks sinna oma pesi. Ja

ehk te küll ei oska kedrata ega kududa, Jumal riie-
tab teid ja teie poegi. Teie looja peab teid küll
väga armastama, et ta teeb teile nii palju hääd.
Seepärast hoidke, mu õekesed, tänamattuse patu eest
ja püüdke alati Jumalat kiita.“

Püha Franciscuse üteldes neid sõnu, hakkasid
kõik need linnud nokki avama, kaelu sirutama, tiibu
laotama ja aupaklikult päid maani kumardama, nõnda
oma liigutuste ja lauluga osutades, kui suurt rõõmu
püha isa sõnad neile valmistasid. Ühes nendega
rõõmutses ja lõbustas end püha Franciscus, vaadel-
des imestusega nii suurt lindude hulka, nende ilusat
mitme kesisust, nende tähelepanelikkust ja nende
taltsust. Ja kõige selle pärast kiitis ta hardasti Loojat.

Viimaks, kui jutlus oli lõpule jõudnud, tegi püha
Franciscus ristimärgi nende üle ja andis neile loa ära
lennata. Siis tõusid kõik linnukesed õhku, lauldes
imeilusasti, ja jagunesid ristimärgi järele, mis Fran-
ciscus oli nende üle teinud, neljaks osaks: üks lendas
ida poole, teine lääne poole, kolmas lõuna poole, neljas
põhja poole, ja iga parv kaugenes imeilusasti lauldes.
Sellega nad osutasid, et nagu püha Franciscus, kes
Kristuse risti lipuna kandis, oli neile jutlustand ja
nende üle teinud ristimärgi, mille järele nad lauldes
jagunesid nelja ilmakaare poole, nõnda ka Kristuse
risti jutlus, püha Franciscuse poolt uuendatud, peab
temast ja ta vendadest kogu maailma mööda laiali
kantama. Vendadel aga ei ole, just nagu lindudel,
midagi oma siin maailmas ja nad usaldavad Jumala
kaitse ning hoole alla oma elu.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Ülipühast imest, mis püha Franciscus tegi, kui ta pööris tigea Agobio hundi.

*

Ajal, mil püha Franciscus viibis Agobio linnas, ilmus ümbruskonda koletu suur hunt, kohutav ja julm, kes murdis mitte ainult loomi, vaid ka inimesi. Seepärast olid kõik elanikud suures hirmus, sest ta lähenes sageli ka linnale; ja kõik käisid relvastatuina, kui nad linnast väljusid, just nagu läheksid nad sõtta. Aga kõige selle juures ei saanud nad end tema vastu kaitsta, kui ta kedagi üksikult kohtas. Ja kartus selle hundi eest kasvas nii suureks, et keegi ei julgenud enam linnamüüride vahelt lagedale tulla.

Sel põhjusel tahtis püha Franciscus, kel linna elanikest hale meel hakkas, välja minna vastu sellele hundile, ehk küll elanikud teda selle eest hoiatasid. Tema aga, tehes ristimärgi ja pannes kogu oma lootuse Jumala päale, läks oma kaaslastega linnast välja. Kuna teised kõhelesid edasi minna, suundus püha Franciscus üksi koha poole, kus hunt elutses.

Ja vaata! Paljude elanike nähes, kes olid välja tulnud vaatama seda imet, tuli hunt ammuli suuga püha Franciscusele vastu. Temale lähenedes tegi Franciscus tema poole ristimärgi, kutsus ta enese juure ja ütles talle: „Tule siia, vend hunt, käsin sind Kristuse nimel, et sa ühtki kurja ei tee ei minule ega kellelegi teisele.“ Ja, oh imet! Vaevalt oli püha Franciscus ristimärgi teinud, kui kole hunt sulges suu ja peatas jooksu; ja tuli siis antud käsul vagu-

ralt kui talleke püha Franciscuse juure ja heitis ta jalge ette lamama.

Siis püha Franciscus kõneles talle nõnda: „Vend hunt, sa teed palju kurja siin paigas ja oled korda saatnud suuri roimi, turmates ja tappes Jumala loomi ilma tema loata; ja mitte ainult, et sa oled loomi tapnud ja söönud, vaid sul on jultumus olnud hävitada Jumala näo järele loodud inimesi. Sellepärast sa oled võlla väärt nagu kõige nurjatumam röövel ja mõrtsukas; igaüks siunab ja kirub sind ja kogu see maa on su vaenlane. Aga ma tahan, vend hunt, rahu teha sinu ja nende vahel nõnda, et sina neile enam kurja ei tee ja nemad sinule andestavad kõik endised süüteod ja et inimesed ja koerad sind enam ei ahista.“

Pärast neid sõnu tõendas hunt keha, saba ja kõrvade liigutustega ja pää kumardusega, et ta vastu võtab tingimused, mis Franciscus oli ütelnud, ja tahab neid täita. Siis püha Franciscus ütles: „Vend hunt, kuna sa nõustud vastu võtma ja pidama seda rahu, siis töotan sulle, et lasen sulle, nii kaua kui elad, selle maa elanike poolt toitu hankida, nii et sa nälga ei kannata; sest ma tean hästi, et nälg ajas sind kõike seda tegema. Aga kuna mina sulle nõutan selle armu, siis tahan, vend hunt, et minule lubad, et sa enam kahju ei tee ühelegi inimesele ega ühelegi loomale. Kas töotad mulle seda?“ Ja hunt andis pää noogutamisega selgesti märki, et ta seda töotab. Püha Franciscus aga ütles: „Vend hunt, ma tahan, et sa seda töotust kinnitad, nii et ma võiksin seda usaldada.“ Ja kui Franciscus sirutas käe vastu võtma seda kinnitust, tõstis hunt parema käpa ja pani selle

taltsasti Franciscuse käe pääle, andes talle nõnda selle sõnapidamise kinnituse, mis tal võimalik oli. Seepäale ütles püha Franciscus: „Vend hunt, ma käsin sind Jeesuse Kristuse nimel kõhelemata tulla minuga seda rahulepingut Jumala nimel kinnitama.“ Ja hunt läks ühes temaga nagu vagur tall.

Kui linna kodanikud seda nägid, olid nad selle üle äärmiselt hämmastund. See uudis levis kiiresti üle terve linna; seepärast kõik rahvas, mehed ja naised, suured ja väikesed, noored ja vanad voolasid turuplatsile, et näha hunti püha Franciscusega. Ja kui kõik rahvas oli hästi kogunend, tõusis püha Franciscus üles neile jutlustama, üteldes muu seas, et Jumal laseb sääraseid õnnetusi sündida inimeste pattude pärast; ja et hirksam on põrgu tuli, mis igavesti kestab taunituile, kui hundi viha, mis ainult keha võib tappa. Kui väga tuleks karta põrgu suud, kui väikese looma suu hoiab kartuses ja värisemises nii suure rahvahulga? „Seepärast pöörduge, mu armsad, Jumala poole ja tehke õiget meeieparandust oma pattude pärast, siis Jumal vabastab teid käesoleval ajal hundist ja tulevasel põrgutulest.“

Lõpetand jutluse, ütles püha Franciscus: „Kuulge, mu vennad; vend hunt, kes on siin teie ees, on mulle töötand ja kinnitand teiega rahu teha ja teid mitte kunagi enam kahjustada üheski suhtes, kui te temale lubate anda igapäev tarvilise toidumoonna. Ja mina hakkän käemeheks, et ta truult kinni peab sellest lepingust.“

Seepäale kogu rahvas ühel häälel lubas teda pidevalt toita. Siis püha Franciscus ütles kõige rahva ees hundile: „Ja sina, vend hunt, kas töötad

neile pidada rahulepingut, et sa paha ei tee inimestele ega loomadele ega ühelegi loodud olendile?“ Ja hunt langes põlvili ja kummardas pääd ning tõotas, nii hästi kui võis, keha, saba ja kõrvade taltsaste liigutustega, et ta seda tahab neile pidada igas punktis. Siis ütles püha Franciscus: „Vend hunt, nagu sa mulle väljaspool väravat andsid oma töötuse kinnituse, nii tahan, et sa seda ka kõige rahva ees teed ja mind ei peta selles vastutuses, mis sinu eest enda pääle võtsin.“ Seepääle tõstis hunt parema jala käpa ja pani selle püha Franciscuse käre pääle.

Selle üle ja samuti eespool kirjeldatud sündmuste üle tõusis kogu rahva seas niisugune rõõm ja imetus niihästi püha mehe vagaduse kui ka selle ime uuduse ja hundiga sõlmitud rahulepingu puhul, et kõik hakkasid hüüdma taeva poole, kiites ja tänades Jumalat, et ta neile oli saatnud püha Franciscuse, kes oma teenete tõttu oli nad vabastand julma metsalise küüsisist.

Selle järele elas hunt veel kaks aastat Agobios; ta käis vaguralt maju mööda ükselt uksele, ilma et ta kellelegi oleks kurja teinud ega seda kellegi poolt temale tehtud; ja teda toideti sõbralikult inimeste poolt. Ja kui ta nõndaviisi väljas või majades ümber jooksis, ei juhtunud kunagi, et ükski koer oleks temale järele haukunud. Lõppeks, kahe aasta pärast suri hunt vanadusest. Selle üle kurvastasid linna elanikud väga, sest kui nad teda nägid nii taltsasti kõndivat mööda linna tänavaid, tuli neile elavamalt meele püha Franciscuse voorus ja pühadus.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Franciscus metstuve taltsutas.

*

Üks noormees oli ühel päeval püüdnud suure hulga turteltuive. Kui ta oli viimas neid turule müüa, tuli talle vastu püha Franciscus, kelles vagurad loomad alati äratasid halastavat armastust. Kaastundlikul pilgul vaatas ta neid tuve ja ütles noorelemehele: „Sa hää noormees, ma palun sind, anna nad minule, et need süütumad linnud, kelledega Pühas Kirjas võrreldakse karskeid, alandlikke ja usklikke hingi, mitte ei satuks julmade inimeste kätte, kes nad tapavad.“ Kohe see andis, Jumala Vaimust aetud, kõik need linnud pühale Franciscusele. See peitis nad oma põue ja hakkas nendega mahedasti kõnelema: „Oh mu õekesed, süütumad ja karsked turteltuvikesed, miks lasite end kinni püüda? Nüüd tahan mina teid päästa surmast ja teile pesad ehitada, et te vilja kannaksite ja paljuneksite oma Looja käsu järele.“ Ja püha Franciscus läks ja tegi kõigile pesad. Tuvid aga kasutasid neid ja hakkasid neis mune munema ja hauduma vendade silme ees. Ja nad said nii taltaks ning koduseks püha Franciscusega ja teiste vendadega, nagu oleksid nad kanad, keda nende poolt alati oleks söödetud. Ja nad ei lennanud ära enne, kui püha Franciscus oma õnnistusega neile loa andis ära minna. Ja noorelemehele, kes talle need oli annud, ütles püha Franciscus: „Mu poeg, sinust saab veel vend selles ordis ja Jeesuse Kristuse truu teenija.“ Ja nõnda sündiski, sest see noormees astus ordu vennaks ja elas säääl suures pühaduses.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Franciscus Baabüloni sultani pööris usule.

*

Usuinnust ja märtrikannatamiste ihast aetud sõitis püha Franciscus ükskord ühes kaheteistkümne oma kõige pühamate kaaslastega üle mere, et otseteed minna Babüloonia sultani juure. Sää! jõudsid nad ühele saratseenide maale, kus teid valvasid nii julmad mehed, et ükski kristlane, kes sinna maale rändas, ei võinud säält eluga läbi pääseda, vaid surma sai.

Kuid Jumala tahtmine oli, et neid ei surmatud, vaid ainult vang! võeti, pekseti ja kinni seoti ning nõnda viidi sultani ette. Ja kui nad nõnda tema ees seisid, jutlustas Franciscus Püha Vaimu juhatusel otse jumalikult usust Kristusesse; ta ütles end valmis olevat selle eest kas või tulesse minema.

Selle mõjul tekkis sultanis suur aukartus tema ees niihästi ta usu vankumatu kindluse kui ka selle põlguse pärast, mida ta ilmliku vara vastu osutas, (sest Franciscus, kuigi puruvaene, ei tahtnud sultanilt vastu võtta ühtki kingitust), ja samuti ka selle usukannatamise iha pärast, mida ta tema juures tähele pani. Sellest ajast pääle kuulab sultan teda meeeldi ja palus teda sagedamini tema juures käia. Ka andis ta temale ja ta kaaslasile loa jutlustada, kus nad aga soovivad, ning pääleselle veel passi kaasa, et keegi ei tohiks neile mingit kurja teha.

Kui Franciscus oli saanud selle volituse, saatis ta oma jüngrid kahekaupa mitmele poole saratseenide maadesse jutlustama usust Kristusesse. Ka tema ise

läks ühe kaaslasega teele ja jõudis ühte võõraste-majasse, et sääl puhkuseks ööbida.

Sääl oli üks naine, välimuselt ilus, aga alatu hingelt, kes ihaldas, et Franciscus temaga pattu teeks. Siis vastas talle püha Franciscus: „Kui tahad, et ma sinu tahtmist teen, siis pead sina ka minu soovi täitma.“ Naine ütles seepäale: „Hää küll; lähme siis kambrisse endile aset tegema.“ Franciscus aga ütles: „Tule minuga; ma näitan sulle kõige ilusama lebamiskoha.“ Ja ta viis ta suure tule juure, mis parajasti põles selle toa kaminas. Ja oma vaimu põlevas innus riietas ta end lahti ja heitis alasti sellesse tulisesse koldesse nagu voodisse. Siis hüüdis ta naisele: „Võta riided seljast ja heida minu juure siia sellesse säravasse, õitsvasse, imeilusasse sängi.“ Ja nõnda püsis ta sääl tules tüki aega rõõmust särava palgega, ilma et tuli oleks teda põletand või tal karvakestki kõrvetand. Aga kui naine nägi seda suurt imet, kokkus ja hirmus ta oma südames, ja ta mitte ainult ei kahetsend oma pattu ja paha kavatsust, vaid lasi end ka Kristuse poole pöördä. Ja ta sai nii vagaks ning pühaks, et tema läbi palju hingi pöördusid Issanda poole sellel maal.

Lõppeks, kui püha Franciscus nägi, et ta ei võinud enam palju lõikust teha sellel maal, otsustas ta jumaliku ilmutuse mõjul kõigi oma kaaslastega tagasi minna ristiusu maale. Seepärast ta kogus need kõik kokku ja läks sultani juure, et teda jumalaga jätta.

Siis ütles sultan temale: „Vend Franciscus, ma häämeelega läheksin Kristuse usku, aga ma kardan seda teha praegu, sest kui saratseenid seda teada saaksid, siis nad tapaksid mind ja ka sind kõigi su

kaaslastega. Aga kuna sina võid teha veel palju hääd ja ka minul on tähtsaid asju täide saata, siis ei taha ma nüüd põhjustada ei sinu ega minu surma. Aga õpeta mind, kuidas ma võin päästetud saada, sest ma olen valmis kõik tegema, mis sa mulle pääle paned.“

Franciscus vastas: „Isand, ma lahkun nüüd sinu juurest. Aga kui ma jõuan tagasi oma kodumaale ja ükskord Jumala armu läbi olen taevasse läinud, siis saadan sulle Jumala tahtmist mööda kaks oma vendadest, kelledelt sa saad Kristuse püha ristimise, ja leiad päästmist, nagu mu Issand Jeesus Kristus on mulle ilmutand. Sina aga vabasta end vaheajal kõigest, mis võiks sulle takistuseks olla, selleks, et kui Jumala arm tuleb sinu juure, sa oleksid valmis usule ja Jumalale anduma.“ Ja sultan lubas nõnda teha ja toimiski nõndaviisi.

Sellejärele püha Franciscus naasis oma kaaslaste auväärse rühmaga kodumaale. Ja mõne aasta pärast andis ta surres oma hinge Jumalale tagasi. Sultan aga, kes oli haigestund ja surma lähenemist tundis ootas pikisilmi püha Franciscuse töotuse täitumist. Ja ta lasi vahid panna teede ääre käsuga, et kui ilmuvad kaks venda püha Franciscuse riietuses, nad kohe ta juure toodaks.

Sel ajal ilmus püha Franciscus kahele vennale ja käskis neid viivitamata teele minna sultani juure teda ette valmistama ärapäästmisele, nagu ta oli tõotand. Vennad läksid sedamaid teele, sõitsid üle mere ja nad viidi vahtide poolt sultani ette. Neid nähes oli ta rõõm suur ja ta ütles: „Nüüd ma tean kindlasti, et Jumal on mulle saatnud oma sulased mu

ärapäastmiseks seda töotust mööda, mis Franciscus jumaliku ilmutuse kaudu mulle andis.“

Seejärele sai ta vendadelt õpetust ristiusus ja püha ristimise. Kristuses uuesti sündinud, suri ta sellesse haigusesse, ja ta hing päästeti püha Franciscuse teenete ja palvete tõttu.

14

Kuidas püha Franciscus pidalitõbise imetaoliselt terveks tegi keha ja hinge poolest, ja mis selle hing temale taevasse minnes ütles.

*

Kristuse tõsise jüngrina püha Franciscus püüdis kogu selle viletsa maise elu jooksul kõigest oma jõust oma täielist meistrit Kristust järgida. Seejuures juhtus nii mõnigi kord jumaliku kaastegevuse läbi, et kellel ta keha terveks tegi, sellel Jumal tervendas sel hetkel hinge, nagu seda Kristusest loeme. Ometi mitte tema üksi ei aidanud pidalitõbiseid, vaid pääleselle oli ta teinud korralduse, et ta ordu vennad, kes maailmas laiali asusid või rändasid, teeniksid pidalitõbiseid Kristuse armastuse pärast, kes ju ise tahtis meie eest pidalitõbiseks peetud saada.

Nii juhtus ükskord, et ühes kohas, mitte kaugel sellest, kus püha Franciscus sellal viibis, vennad ühes hospitalis põetasid pidalitõbiseid ja haigeid. Sääli oli üks pidalitõbine, kes oli nii kärsitu, väljakannatamatu ja tõrges, et igaüks arvas, et nagu see tõepoolest oligi, kuri vaim oli tema sisse läinud. Sest ta kohtles igaüht, kes teda teenis, nii jõhkrate sõnade

ja löökidega ja, mis veel pahem, ta teotas Kristust ja ta püha ema Neitsi Mariat nii roppude sõnadega, et viimaks kedagi ei leidunud, kes oleks võinud või tahtnud teda põetada. Kuigi vennad kannatlikkuse teenete suurendamiseks püüdsid kannatlikult taluda nende eneste vastu sihitud sõimu ja toorust, ei võinud nende südametunnistus ometi mitte taluda seda, mida Kristuse ja tema ema vastu suunati; mispärast nad otsustasid selle pidalitõbise jätta ta saatuse hoolde. Aga nad ei tahtnud seda enne teha kui olles sellest määrusekohaselt teatand pühale Franciscusele, kes sellal viibis lähedal olevas paigas.

Nende teate pääle tuli püha Franciscus selle hukkaläinud pidalitõbise juure ja ütles: „Jumal andku sulle rahu, mu kallis vend.“ Vastas pidalitõbine urisevalt: „Mis rahu ma võin saada Jumalalt, kes on mult ära võtnud iga rahu ja kõige hää ja on mind teinud mädanevaks ja haisvaks?“ Ja püha Franciscus ütles: „Kannatust, mu poeg; sest ihulikud haigused on Jumalalt meile antud siin maailmas hinge päästmiseks, seepärast on suureks teeneks, kui neid kannatatakse rahulikult.“ Haige vastas: „Kuidas ma võin rahus välja kannatada vahetpidamatut piina, mis mind ööd ja päevad vaevab? Ja mind ei piina mitte ainult mu haigus, vaid veel pahemini su vennad, kelled sa panid mulle põetajaiks, sest nad ei põeta mind nagu kord ja kohus.“

Siis mõistis püha Franciscus ilmutuse kaudu, et kuri vaim oli selle pidalitõbise sees; seepärast ta läks ja palvetas hardasti Jumalat tema eest. Pärast palvetamist tuli ta tema juure tagasi ja ütles nõnda: „Mu poeg, ma ise tahan sind põetada, sest et sa

teistega rahul ei ole.“ „Minugi pärast,“ vastas haige; „aga mida paremat võid sina teha kui teised?“ Püha Franciscus vastas: „Mida sa tahad, seda ma teen.“ Pidalitõbine ütles: „Ma tahan, et sa mind pesed pääläest jalatallani; sest ma haisen nii kangesti, et ma iseennast enam ei või välja kannatada.“

Siis lasi püha Franciscus kohe soojendada vett, kuhu oli pandud palju häälöhnalisi rohtusid. Seejärel riietas ta haige lahti ja hakkas teda omade kätega pesema, kuna üks vend valas vett pääle. Ja Jumala imeteo läbi, kust Franciscus teda puudutas oma pühade kätega, kadus pidalitõbi ja nähtavale tuli täiesti terveks saanud ihu. Ja nagu ta ihu hakkas paranema, nii hakkas ka ta hing tervenema. Aga kui pidalitõbine nägi end haigusest paranevat, tuli talle suur kahetsus oma pattude pärast ja ta hakkas kibedasti nutma. Nõnda sündis, et samal ajal, kui ta keha puhastus pidalitõvest veega pesemisega, ta hing siseemiselt puhtaks sai kahetsuse ja pisarate läbi.

Kui ta viimaks oli täiesti terveks saanud ihult ja hingelt, tunnistas ta alandlikult oma süü ja ütles pisarsilmil valju häälega: „Häda mulle, kes olen põrgu väärt oma tooruse ja solvuste pärast, mis olen vendadele teinud sõnade ja tegudega, ja oma kannatamattuse ja teotuse pärast, mis ma Jumala kohta olen väljendand!“ Ja nõnda püsis ta viisteistkümmend päeva kibedas kurtmises oma pattude üle ja paludes Jumalalt halastust; ka pihtis ta end preestrile täielikult.

Kui püha Franciscus seda selget imet nägi, mis Jumal tema käte läbi oli korda saatnud, tänas ta teda ja lahkus sellest paigast ja rändas säält kaugemaisse

maadesse. Sest oma alandlikkuses tahtis ta eemale hoiduda igast maisest kuulsusest ja kõigi oma tegudega taotella mitte oma, vaid Jumala au ja auhiilgust.

Agaga Jumala tahtmise järele mainitud pidalitõbine, paranend ihu ja hinge poolest, pärast viieteistkümnepäevast patukahetsust langes ühte teise haigusesse. Sellesse ta suri, varustatud kiriku pühade sakramentidega, õnnist surma. Ta hing aga oma teel paradiisi ilmus pühale Franciscusele, kui see metsas palvetas, ja ütles temale: „Kas tunned mind ära?“ „Kes sa oled?“ küsis Franciscus. „Olen pidalitõbine, keda Kristus, meie ülistatud Issand, terveks tegi sinu teenete pärast ja kes nüüd läheb igavesse elusse. Selle eest tänan Jumalat ja sind. Õnnistatud olgu su hing ja keha ja õnnistatud su sõnad ja teod; sest sinu läbi saavad paljud hinged päästetud siin maa pääl. Ja tea: ühtki päeva ei möödu, mil pühad inglid ja teised pühad ei tänaks Jumalat nende pühade viljade eest, mida sina ja su ordu lõikate mitmes paigas maailmas. Seepärast ole julge, täna Jumalat ja püsi tema õnnistuses.“

Nende sõnade järele läks ta hing taevasse; pühale Franciscusele aga jäi suur troost südamesse.

Kristusele kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Franciscus patust pööris kolm röövmõrtsukat, kes said orduvendadeks, ja ülevast nägemusest, mis nägi üks neist, kes oli saanud eriti vagaks vennaks.

*

Ükskord kõndis püha Franciscus mööda kõndu, mis kuulus nn. Püha Haa aleviku juure, ja kui ta jõudis ühe kindlustatud koha ligedale, mida kutsuti Monte Casaleks, tuli ta juure üks suurtsugu ja õrn nooruk ja ütles temale: „Isa, ma tahaksin meeeldi kuuluda teie vendade hulka.“ Püha Franciscus vastas: „Mu poeg, sa oled õrn ja suurtsugu seisusest; vahest ei suuda sa taluda meie vaesust ja karmi eluviisi.“ Tema aga ütles: „Isa, kas te ei ole inimesed nagu minagi? Seepärast, kui teie seda talute, samuti jaksan seda ka mina Kristuse armu väest.“ See vastus väga meeldis pühale Franciscusele; seepärast ta õnistas teda ja jalamaid võttis ta orduusse vastu, andes temale nimeks Agnolo. Ja see noormees käitus nii hästi, et lühikese aja pärast püha Franciscus seadis ta Monte Casale kloostri hoidjaks.

Sel ajal elutses selle koha ümbruses kolm kuri-kuulsat röövlit, kes tegid palju paha kogu maakonnas. Ühel päeval tulid nad sellesse kloostrisse ja palusid kloostrihoidjat vend Agnolot neile süüa anda. Hoidja aga kärgatas ägedasti nende pääle ja ütles: „Te röövlid ja julmad mõrtsukad, mitte ainult et teil häbi ei ole röövida teiste vaeva vilja, vaid tahate, häbematud ja jultunud nagu olete, ka veel ära õgida almused, mis Jumala sulastele on määratud! Te pole

niigi palju väärt, et maa teid kannaks! Sest teil pole ühtki aukartust ei inimeste ega Jumala ees, kes teid on loonud. Kasige seepärast siit minema oma kuritegude pärast ja ärge tulge kunagi enam siia!“ Seepäale kokkusid röövlid ja läksid minema, kandes kibedat viha oma südameis.

Aga sääl tuli parajasti koju püha Franciscus leivakotiga ja veinianumaga, mis tema ja ta kaaslased olid kerjanud. Ja kui hoidja oli talle jutustand, kuidas ta oli röövlid minema ajanud, laitis teda Franciscus rangesti, üteldes talle: „Sa oled käitunud julmasti; sest patuseid saab kergemini mahedusega kui kange tõrelemisega Jumala juure viia. Ütles ju meie õpetaja Jeesus Kristus ise, kelle evangeeliumi järele me oleme töötand käia, et mitte tervetele pole arsti vaja, vaid haigetele, ja et ta on tulnud mitte õigeid, vaid patuseid meelearandamisele kutsuma. Ja seepärast on ta sageli nendega üheskoos söönud. Kuna sa nõnda oled eksinud ligimesearmastuse ja püha evangeeliumi vastu, käsin sind püha sõnakuulmise nimel, et sa sedamaid võtad selle leivakoti ja veinikruusi ja lähed hoolsasti nende järele üle mägede ja orgude, kuni sa nad leiad. Siis paku neile minu poolt see leib ja see vein, ja lange nende ette põlvili ja tunnista neile alandlikult oma halastamattuse süü. Siis palu neid minu nimel, et nad enam kurja ei teeks, vaid Jumalat kardaksid ja oma ligimeste kallale ei tungiks. Ja kui nad tahavad nõnda teha, siis luban mina hoolitseda nende tarviduste eest ja neile järjest süüa ja juua anda. Ja kui sa seda oled neile edasi ütelnud, siis tule alandlikult tagasi.“

Kuna hoidja teele läks täide saatma püha Fran-

ciscuse käsku, langes viimane palves maha ja palus Jumalat, et ta pehmendaks nende röövlite südant ja neid pööraks patukahetsusele. Sõnakuulelik hoidja jõudis neile järele, pakkus neile leiva ja veini ja ütles neile, mis püha Franciscus oli käskinud. Ja et Jumal nõnda tahtis, hakkasid röövlid püha Franciscuse almuseid süües nõnda omavahel rääkima: „Häda meile viletsaile seiklejaile! Kui kanged põrgupiinad meid ootavad, kes välja läheme mitte ainult paljaks riisuma, peksma ja haavama oma ligimesi, vaid ka tapma! Ja hoolimata kõigist neist pahadest ja roimarlikest tegudest ei ole meil mingit südame-tunnistuse piina ega kartust Jumala ees. Ja siin on nüüd see vaga vend, kes on meie juure tulnud mõnede sõnade pärast, mis ta õigusega ütles meie kurjuse kohta, ennast alandlikult süüdi tunnistama; päaleselle on ta meile veel leiba ja veini toonud ja püha isa suuremeelse lubaduse. Tõepoolest need vennad on Jumala pühad mehed, kes paradiisi väärivad; meie aga oleme igavese hukatuse lapsed, kes väärivad põrgupiina ja iga päevaga suurendavad oma hukatust; ja me ei tea, kas me pattude pärast, mis siia maani oleme teinud, võime veel leida armu Jumala poolt.“

Niisuguseid ja sarnaseid sõnu rääkis üks neist; seepäale ütlesid teised: „Tõesti, sa räägid õigust; aga mis me peaksime siis nüüd tegema?“ „Lähme püha Franciscuse juure,“ ütles esimene; „ja kui ta meile lootust annab, et me võime Jumalalt oma pattude andeksandmist saada, siis teeme, mis ta meid käsib, ja nõnda päästame oma hinged põrgu nuhtlusest.“

See nõu meeldis teistele; ja üksmeelsel otsusel läksid nad ruttuga püha Franciscuse juure ja ütlesid temale: „Isa, meie, kes oleme teinud nii palju võimalisi patte, ei usu, et võime veel leida armu ja andeksandmist Jumala ees. Kui sul aga lootust on, et Jumal veel halastab meie pääle, siis oleme valmis tegema, mis sa käsid, ja sinuga patukahetsuse elu elama.“ Püha Franciscus võttis nad lahkesti ja armuliselt vastu ja julgustas neid paljude eeskujudega. Ta tegi nad Jumala halastuses kindlaks ja lubas ise seda Jumalalt neile välja paluda, seejuures tõendades neile, et Jumala halastus on otsatu. „Ja kui meil ka,“ ütles ta, „oleks lõpmatu palju pattusid, Jumala halastus on siiski suurem, nagu evangeelium õpetab. Ja apostel Paulus on ütelnud: „Kristus on tulnud maailma patuseid lunastama.“

Nende ja sarnaste õpetuste mõjul loobusid nimeetatud kolm röövlit kuradist ja tema tegudest; püha Franciscus võttis nad oma orduisse vastu ja nad hakkasid ranget patukahetsust teostama. Kaks neist ei elanud enam kaua pärast oma pöördumist, vaid läksid paradiisi. Kolmas aga, kes ellu jäi, andus oma pattude pääle mõteldes nii rangele patukahetsusele, et ta viisteistkümmend aastat järjekindlasti — kaasa arvamata üldisi paastumisi, mida ta ühes teiste vendadega pidas — kolm päeva nädalas paastus veel ja leival, alati palja jalu ja ainsa kuuega rietatult käis ega läinud pärast varahommikust jumalateenistust kunagi enam magama. Selle aja sees lahkus ka püha Franciscus sellest viletsast elust.

Kui see vend oli palju aastaid niiviisi jatkanud oma patukahetsevat eluviisi, valdas teda ühel ööl

pärast varahommikust jumalateenistust säärane unetung, et ta milgi kombel ei suutnud sellele vastu panna ja ärkvele jääda, nagu tal viisiks oli. Lõppeks, kui ta enam ei jaksanud valvsaks jääda ega palvetada, läks ta voodisse, et magada. Vaevalt oli ta pää maha pannud, kui ta kisti enesest ära ja viidi vaimus ühe kõrge mäe otsa. Selle kõrval oli sügav kuristik ja siin ning sääl lõhestund ja killustatud kaljumõhk-laid ja ebaühtlasi rahnusid, mis kaljurägastikust välja ulatasid; kohutav oli sellesse kuristikku alla vaadata. Ingel aga, kes teda viis, tõukas teda ja viskas ta alla kuristikku. Ta suistus alla, põrgates kaljult kaljule ja rahnult rahnule ja jõudis viimaks, nagu talle näis, täiesti vigastatult ja purustatult alla kuristiku põhja. Ja kui ta nõnda põrutatuna ning verisena maas lamas, ütles ta saatja: „Tõuse, sest sul tuleb veel pikem tee ära käia.“ Vend vastas: „Sa näid küll väga mõist-matu ja julm inimene olevat, et käsid mind tõusta, kuna näed, et ma suremas olen kukkumisest, mis mind on nõnda purustand.“ Ingel aga lähenes talle, puudutas teda, ja kohe olid kõik ta luud-liikmed vigastamatud ja terved.

Selle järele näitas ta temale suurt legendikku täis terkjaid ja teravaid kive ja okkaid ning võse-rikke. Ja ta käskis teda üle kogu selle legendiku minna palju jalu, kuni jõuab otsani. Sääl nägevat ta põleva ahju, kuhu tal tuleb sisse minna. Kui vend oli suure vaeva ja piinaga läinud üle kogu selle legendiku, ütles ingel temale: „Astu sellesse ahju, sest nõnda pead sa tegema.“ Siis vastas ta: „Oh ma vaene! Küll sa oled minule halastamatuks juhiks, kes näed mind olevat poolsurnud teekonnast üle

selle hirmsa legendiku ja nüüd käsid mind puhkuseks astuda sellesse tulisesse ahju.“ Ja ringi vaadates nägi ta ahju ümber palju kuradeid, raudhargid käes. Nendega nad tõukasid ta, kuna ta viivitas, äkitselt sisse.

Kui ta sees oli ja ümber vaatas, nägi ta üht, kes tal vaderiks oli olnud ja kes nüüd põles üleni leekides. Ta küsis sellelt: „Oh õnnetu vader, kuidas sa oled siia sattunud?“ See vastas: „Mine natuke edasi, sääl leiad mu naise, su vaderi; see ütleb sulle meie hukatuse põhjuse.“ Kui vend seepäale natuke edasi läks, siis tuli ta naisvader nähtavale, üleni leekides, olles kinni ühes viljavakas, mis oli täiesti tulest. Ja ta küsis temalt: „Oh sa vaene, õnnetu vader, mispärast oled sa nii koleda piina kätte sattunud?“ Ja see vastas: „Sellepärast, et suure nälja ajal, mida püha Franciscus oli ennustand, mu mees ja mina võltsisime vilja, mida me vakaga müüsimise, ja nüüd ma olen vaka sisse topitud ja pean põlema.“

Nende sõnade järele tõukas ingel, kes teda viis, venna ahjust välja ja ütles talle: „Valmista end hirmsale teekonnale, mis sul tuleb läbi teha.“ See hädaldas ja ütles: „Oh sa kõvasüdameline juht, kel ei ole ühtki kaastundmust minuga! Sa näed, et ma peaaegu ära põlenud olen selles ahjus, ja tahad mind viia veel hädaohtlikule teekonnale!“ Siis ingel puudutas teda ja tegi ta terveks ning tugevaks.

Selle järele viis ta tema ühe silla juure, üle mille ei võidud minna ilma suure hädaohuta; sest see oli väga nõrk ja kitsas, väga libe ja ilma käsipuudeta külgedel. Selle alt aga voolas läbi kohutav jõgi täis madusid, lohesid ja skorpione ja temast tõusis pöörane

hais. Siis ütles ingel: „Mine üle selle silla, mis sa pead kogu ta pikkuses läbi käima.“ Vend vastas: „Aga kuidas ma saan üle selle minna ilma kukkumata sellesse koledasse jõkke?“ Ingel ütles: „Käi minu järel ja pane oma jalg sinna, kuhu näed mind oma panevat, siis saad hästi üle.“ Siis sammus vend ingli järel, nagu see teda oli õpetand, kuni ta jõudis silla keskele. Ja kui ta parajasti oli silla keskkohas, tõusis ingel lendu ja jättis ta sinna paika ja lendas ära kõrge mäe otsa kaugele sillast. Vend nägi küll kohta, kuhu ingel oli lennanud, aga kui ta üksi ning juhita jäädes ja alla vaadates nägi neid koledaid elukaid veest väljaaetud päädega ja ammuli suudega varitsevat, valmis teda neelma, kui ta peaks kukkuma, siis haaras teda niisugune värin, et ta sugugi enam ei teadnud, kuidas olla või mida teha; sest ta ei võinud minna ei tagasi ega edasi.

Nähes end nii suures kitsikuses ja ilma ühegi muu abita pääle Jumala, langes ta põlvili ja haaras silla ümbert käsivartega ja usaldas end pisarsilmil kogu südamest Jumala hoole, kes temale oma halastuse tõttu pidi appi tulema. Kui ta nõnda oli palunud, näis talle, et talle hakkasid tiivad kasvama, ja ta ootas suure rõõmuga, kuni need kasvavad nii pikaks, et ta saab lennata sillalt sinna, kuhu ingel oli lennanud. Natukese aja pärast oma kanges soovis üle selle silla saada asus ta lendama. Aga kuna tiivad ei olnud veel küllalt suureks kasvanud, kukkus ta tagasi sillale ja suled langesid ära. Siis haaras ta uuesti silla ümbert kinni ja usaldas end palves Jumala hoole. Ja jälle näisid talle tiivad kasvavat. Aga nagu esimesel korral, ei läbenud ta nüüdki oodata, kuni

nad täieks oleksid kasvanud. Seepärast, kui ta enneaegu hakkas lendama, kukkus ta jälle sillale tagasi ja suled pudenesid ära. Nii nägi ta, et ta oma läbemattusest enneaegu lennata kukkus tagasi, ja ta ütles enesele: „Kindlasti, kui ma kolmat korda saan tiivad, siis ootan, kuni nad kasvavad nii suureks, et võin lennata ilma tagasi kukkumata.“ Seda mõteldes nägi ta endal kolmat korda tiivad kasvavat, ja ta ootas kaua aega, kuni need olid küllalt suured, ja talle tundus, nagu oleks ta tiibade esimest, teist ja kolmat korda kasvamist oodanud kokku sada viiskümmend aastat või rohkem. Viimaks sel kolmandal korral ta tõusis kogu oma jõupingutusega lendu ja lendas kõrgele üles ja jõudis sellesse kohta, kuhu ingel oli lennanud. Sääl seisis ta ühe suurepärase lossi ees, ja kui ta koputas uksele, küsis uksehoidja: „Kes sa oled, et sa siia oled tulnud?“ Ta vastas: „Ma olen minoriitvend.“ Uksehoidja ütles siis: „Oota, kuni ma kutsun püha Franciscuse vaatama, kas ta sind tunneb.“

Kuna uksehoidja läks püha Franciscuse järele, hakkas vend vaatlema selle palee imelisi seinu. Sääl näisid need seinad nii klaarilt läbipaistvad olevat, et ta selgesti nägi pühade koore ja kõike, mis sees sündis. Ja kuna ta hämmastunult seisis selles vaatlises, tulid püha Franciscus ja vend Bernardo ja vend Egidius ja nende järel peaaegu lugematu hulk pühi mehi ja naisi, kes tema eluviisi olid seiranud. Ja püha Franciscus tuli juure ja ütles uksehoidjale: „Lase ta sisse, sest ta on üks mu vendadest.“ Ja niipea kui ta oli sisse astunud, tundis ta nii suurt troosti ja sulnidust oma südames, et ta unustas kõik

need hädad, mis ta oli läbi elanud, otsegu poleks tal neid kunagi olnud.

Siis viis püha Franciscus ta lossi sisse, näitas talle palju imelisi asju ja ütles talle lõppeks: „Mu poeg, sa pead maa pääle tagasi minema ja säääl viibima veel seitse päeva, millede jooksul sa end hool-sasti ja sügavas harduses ette valmistad; sest nende seitsme päeva pärast ma tulen sulle järele ja viin sind ühes enesega sellesse õndsate asupaika.“

Pühal Franciscusel oli üll imeilusate tähtedega ehitud mantel ja ta viis haava-armi särasid kui viis suurepärast ja hiilgavat tähte, et nende kiired kogu paleed helendasid. Vend Bernardol oli pääs säten-davate tähtede kroon ja vend Egidiust ehtis imepä-rane valgusesära. Ja palju teisi pühi vendi silmas ta siin, keda ta maa pääl kunagi ei olnud näinud.

Niiviisi püha Franciscuse poolt jumalaga jäetud tuli ta, ehk küll vastu tahtmist, siia maailma tagasi. Kui ta ärkas ja ta meeled ning mõtted jälle ärkvele toibusid, löid vennad kella esimeseks tunniks. Järe-likult ei olnud ta nägemus kauemini kestnud kui hommiku-jumalateenistusest kuni esimese hommiku-tunnini, kuigi see temale oli tundunud mitu aastat vältavat.

Oma nägemuse jutustas ta kloostrihoidjale, kõik järgemööda. Enne seitset päeva hakkas tal palavik ja kaheksandal päeval tuli püha Franciscus talle järele oma lubadust mööda, kaasas määratu hulk ausäras pühakuid, ja viis ta hinge õndsate riiki igavesse elusse.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Kuidas püha Franciscus Bolognas kaks üliõpilast patust pööris ja need vendadeks said, ja kuidas ta ühe neist vabastas suurest kiusatusest.

*

Kui püha Franciscus ükskord Bolognasse tuli, jooksis kõik linna rahvas kokku teda vaatama, ja rahvamurd oli nii suur, et vaevalt saadi pääseda turuplatsile. Plats oli täis mehi, naisi ja üliõpilasi, kui püha Franciscus tõusis selle keskel üles ühes kõrgemas kohas ja hakkas kuulutama seda, mida Püha Vaim talle sisendas. Ja ta jutlustas nii imeilusasti, et see näis olevat pigem ingli kui inimese jutlus. Ta sõnad olid täistaevalikku väge, otsegu teravad nooled, mis tungisid nende südamesse, kes teda kuulasid. Selle jutluse mõjul lasi end suur hulk mehi ja naisi meeleparandusele pöörduda.

Nende seas oli kaks suursugu seisusest üliõpilast Ancona markkonnast. Ühe nimi oli Pellegrino, teise Ricciери. Need mõlemad, selle jutluse mõjul oma südames jumalikust sisendusest haaratud, tulid püha Franciscuse juure ja ütlesid, et nad tahavad maailma täiesti maha jätta ja tema vendade hulka astuda. Püha Franciscus, Jumala ilmutuse läbi ära tundes, et need on Jumalast saadetud ja ordus saavad elama püha elu, võttis nad, arvestades nende suurt indu, rõõmuga vastu ja ütles neile: „Sina, Pellegrino, käi ordus alandlikkuse teed, ja sina, vend Ricciери, teeni vendi“.

Ja nõnda sündiski. Sest vend Pellegrino ei tahtnud kunagi olla vaimulik mees, vaid lihtne munk,

kuigi ta oli teaduslikult haritud ja suur kirikuseaduste tundja. Selle alandlikkuse tõttu ta jõudis suurele täiusele, nii et vend Bernardo, püha Franciscuse esmasündinu, temast ütles, et ta on üks esimesi kloostri-vendi täiuslikkuse poolest maailmas. Ja lõppeks siirdus see vooruslik vend Pellegrino sellest elust õndsasse elusse, ja mitmed imed sündisid enne ta surma ja pärast seda.

Vend Riccieri aga teenis truusti ja kiindunult vendi, elades suures pühaduses; ja ta sai väga lähedaseks sõbraks püha Franciscusega, kes temale avaldas palju saladusi. Olles hiljem saanud mark Ancona orduprovintsi valitsejaks, valitses ta selle üle kaua aega suure rahu ja osavusega.

Mõne aja pärast lasi Jumal ta hingele osaks saada suure kiusatuse. Vaevatud ja ahastatud sellest, püüdis ta selle vastu võidelda paastumise, lihasuretamise, pisarate ja palvetamistega ööd ja päevad. Ja ometi ei suutnud ta peletada seda kiusatust; seepärast oli ta sageli suures meeleheites, sest ta arvas, et Jumal on ta maha jätnud.

Sellases meeleheites otsustas ta püha Franciscuse kui viimse abiallika juure minna, mõteldes nõnda: „Kui püha Franciscus näitab mulle lahket nägu ja osutab mulle sõbralikkust, nagu ta seda enne tegi, siis tahan uskuda, et Jumal veel halastab mu pääle; aga kui ei, siis on see märgiks, et Jumal on mind maha jätnud“.

Nõnda läks ta teele rännates püha Franciscuse juure, kes sellal Assiisi piiskopi lossis raskesti haigena maas oli. Ja Jumal ilmutas Franciscusele täiel kujul vend Riccieri kiusatuse ja meeleheite ja samuti

ta kavatsuse tema juure tulla. Kohe lasi ta kutsuda vend Leo ja vend Maseo ja ütles neile: „Minge kohe vastu mu armsale pojale vend Riccierile; emake teda minu nimel, tervitage teda ja ütelge temale, et kõigist vendadest maailmas ma teda eriliselt armastan“. Nad läksid ja kohtasid teel vend Riccierit. Nad embasid teda ja ütlesid talle, mis püha Franciscus oli neid käskinud ütelda. Sellest täitus ta hing niisuguse troosti ja sulnidusega, et ta hingeülendusest peaaegu enesest ära oli. Ta tänas Jumalat kõigest südamest ja tuli kohta, kus püha Franciscus haigena lamas. Aga ehk küll viimane oli raskesti haige, sellest hoolimata, kuuldes vend Riccierit tulevat, tõusis ta ja läks talle vastu, kaisutas teda hellasti ja ütles: „Mu armas, armas poeg, vend Riccieri, kõigist vendadest maailmas sind ma armastan eriti“. Seda ütelnud, ta tegi talle püha ristimärgi laubale ja suudles teda sinna, siis ütles: „Mu armsaim poeg, see kiusatus saadeti sulle Jumalast su teenete suurendamiseks. Aga kui sa seda rohkem ei taha, siis olgu sellest“!

Imelik asi! — vaevalt püha Franciscus oli lausunud need sõnad, kui iga kiusatus temast taganes, nagu ei oleks ta seda kunagi tunnud oma elus; ja rahustav lohutus jäi ta hingesse.

Ilusast jutlusest, mis püha Franciscus ja vend Rufinus pidasid Assiisis, kui nad sääl alasti jutlustasid.

*

Nimetatud vend Rufinus viibis pideva sisemise vaatluse tõttu nii sügavas ühenduses Jumalaga, et ta oli peaaegu tundetumaks ja tummaks muutunud ja ainult harva veel kõneles. Päälegi ei olnud tal annet ega tungi ega sõnaosavust jutlustamiseks. Sellegipärast püha Franciscus käskis teda ükskord minna Assiisisse jutlustama rahvale, mis Jumal talle vaimuse annab. Selle pääle vastas vend Rufinus: „Auväärne isa, palun mind sellest vabastada ja mind mitte sinna saata, sest nagu sa tead, minul pole jutlustamise annet ja ma olen kohtlane ja juhm“. Siis ütles püha Franciscus: „Et sa kohe ei kuulnud mu sõna, siis käsin sind püha sõnakuulelikkuse nimel, et sa alasti, nagu sa sündisid, ainult püksid jalas, lähed Assiisisse, astud nõnda poolalasti ühte kirikusse ja jutlustad rahvale“.

Selle käsu pääle riietas Rufinus end lahti ja läks poolalasti Assiisisse ja astus ühte kirikusse. Olles kummardand altari ette, astus ta kantslisse ja hakkas jutlustama. Selle üle hakkasid lapsed ja ka täiskasvanud naerma ja ütlesid: „Sääl ta on: need vaevavad end patukahetsusega nii palju, et lähevad hulluks ja satuvad enesest ära“.

Vahepääl püha Franciscus, järele mõteldes vend Rufinuse sõnakuuleliku valmiduse üle, kes oli üks suursugusemaid mehi Assiisis, ja ränga käsu üle, mis

ta temale oli annud, hakkas iseenele tegema etteheiteid, üteldes: „Kust tuleb sinule, Pietro Bernardoni pojale, sulle nurjatumale mehikesele, jultumus käskida vend Rufinust, kes on üks suursugusemaid mehi Assiisis, minna alasti jutlustama rahvale nagu mõni narr? Jumala eest, tõenda enne iseendaga, mis sa käsid teisel“. Ja sedamaid, oma vaimu põlevas innus, riietas ta enda samuti lahti ja läks Assiisisse, kaasas vend Leo, kes kandis tema enese ja Rufinuse kuube.

Kui assiislased nägid teda samal moel tulevat, rvtitasid nad tema üle, arvates, et tema ja vend Rufinus on liigsest patukahetsusest ogaraks läinud. Franciscus aga astus kirikusse, kus vend Rufinus jutlustades ütles parajasti järgmised sõnad: „Oh mu armastad, hoidke eemale maailmast, loobuge patust, andke võõras vara tagasi, kui tahate põrgusse minemisest pääseda; täitke Jumala käskusid armastades Jumalat ja ligimest, kui tahate taevasse minna; parandage meelt, kui tahate pärida taevariigi“.

Siis astus püha Franciscus kantslisse ja hakkas nii imeilusasti jutlustama maailma põlgamisest, pühast patukahetsusest, vabatahtlikust vaesusest, taevariigi õigatsusest ja meie Issanda Jeesuse Kristuse kannatamise alastistusest ja teotusest, et kõik, kes olid kirikus teda kuulamas mehed ja naised suurel hulgal, hakkasid nutma kujutlematus harduses ja südame ruserduses. Ja mitte ainult säääl, vaid kogu Assiisis oli sel päeval niisugune nutmine Kristuse kannatamise pärast, mille sarnast kunagi ei ole olnud.

Kui rahvas nõnda oli meeleülendatud ja trööstitud püha Franciscuse ja vend Rufinuse teost, riietas

püha Franciscus jälle vend Rufinuse ja iseenda. Siis pöördusid nad Porziuncola kloostrisse tagasi, kiites ja ülistades Jumalat, kes oli neile annud armuvõime iseennast võita enesepõlguse teel, Kristuse lambukes-tele meeleülendust pakkuda hää eeskujuga ja neile tõendada, kui väga maailma tuleb tühiseks hinnata. Tol päeval aga kasvas rahva austus nende vastu nii-võrd, et igaüks end õnnelikuks pidas, kes sai nende kuuepalistust puudutada.

Kristuse kiituseks. Amen.

18

Kuidas Prantsuse kuningas Ludvig Püha isiklikult kui palverändaja tuli Perugiasse väisama püha vend Egidius.

*

Ludvig Püha, Prantsuse kuningas, läks palverändamisreisile väisamaks pühi paiku maailmas. Kuulda saades vend Egidiusse suurest pühadusest, kes oli olnud üks esimesi püha Franciscuse järgreid, otsustas ta oma südames igal juhtumil minna teda isiklikult väisama. Sel otstarbel tuli ta Perugiasse, kus sellal nimetatud vend Egidius viibis. Vaese palverändajana ja ainult väheste kaaslaste saatel tuli ta kloostri värava ette ja küsis väga tungivalt vend Egidiusse järele, kusjuures ta uksehoidjale vähimatki ei avaldand, kes ta oli. Uksehoidja läks vend Egidiusse juure ja teatas talle, et värava taga on üks palverändaja, kes küsib tema järele. Kuid Jumalast ilmutati temale vaimus, et see on Prantsuse kunin-

gas, mispärast ta suure rutu ja põleva innuga väljus oma kemmist ja jooksis värava juure. Ja ilma üksteist tundmata või kunagi varem nägemata langesid mõlemad vastastikusel aukartusel põlvili, embasid ja suudlesid üksteist sellasel südamlikkusel, nagu oleksid nad juba kauemat aega olnud parimad sõbrad. Kuid kogu selle aja kestel kumbki neist ei rääkinud ühtki sõna, vaid nad püsisid kõigi helliva armastuse osutustega üksteise kaenlas. Olles pika aja kestel püsinud sel kombel, ilma üksteisega sõnagi vahetamata, lahkusid nad teineteisest: püha Ludvig jätkas oma teekonda ja vend Egidius läks tagasi oma kemmi.

Kui kuningas hakkas ära minema, küsis üks vend ühelt ta kaastajalt, kes see oli, kes nii kaua oli embuses hoidnud vend Egidiust; ja see vastas, et see oli Ludvig, Prantsuse kuningas, kes oli tulnud vaatama vend Egidiust. Kui ta sellest rääkis teistele vendadele, oli neil väga kurb meel, et vend Egidius ei olnud temaga kõnelnud ühtki sõna; ja selle üle kahetsust avaldades ütlesid nad temale: „Oh vend Egidius, kuidas sa olid nii viisakuseta, et sa nii vagale kuningale, kes oli tulnud Prantsusmaalt sind nägema ja kuulma, mitte midagi ei kõnelnud?“ Vend Egidius vastas: „Armsad vennad, ärge imestage selle üle, et ei mina temale ega tema minule ei saanud ütelda ühtki sõna; sest niipea kui olime üksteist emmanud, ilmutas ja avaldas jumaliku tarkuse valgus minule tema südame ja temale minu oma. Ja kui me nõnda Jumala Vaimu abil vaatasime üksteisele südamesse, tundsimme seda, mis mina tahtsin ütelda temale ja tema minule, palju paremini kui sel juhtumil, kui me seda suuga olek-

sime välja lausunud, ja me leidsime nõnda suuremat lohutust kui sellest, kui oleksime sõnadega väljendand seda, mida tundsimme oma südames. Sest inimkeele puudulikkuse tõttu, mis ei saa selgesti väljendada Jumala sügavaid salaasju, oleksime kõneldes pigem kogenud rahunust kui rahustavat troosti. Seepärast teadke, et kuningas lahkus minust imeväärset trööstituna.“

Kristuse kiituseks. Aamen.

19

Suurepäraolest imetegudest, mis Jumal lasi korda saata pühade vendade Bentivoglio, Monticellost Peetruse ja Offidast Konradi läbi; ja kuidas vend Bentivoglio kandis kõige lühema ajaga ühe pidalitõbise viisteistkümmend miili kaugemale, kuidas teisega rääkis püha Mihhael ja kolmanda juure tuli Neitsi Maria ja talle pani oma poja käsivarrele.

*

Mark Ancona maakond oli vanast ajast saati, nagu taevas tähtedege, ehitud pühade ja eeskujuliste vendadega. Need valgustasid nagu taeva valguskehad, ja kaunistasid püha Franciscuse ordu ja maailma hääde eeskujude ja vaga õpetusega.

Teiste seas oli esmajoones vend Lucidus Anticus, kes tõepoolest pühadusest hiilgas ja jumalikust armastusest hõõgus. Ta kõnekuse poolest kuulus keel, mida Püha Vaim juhtis, saavutas imeväärset vilja oma jutlustega.

Üks teine oli vend Bentivoglio San Severinost, keda vend Masseo oli näinud hulga maad üles õhku tõstetuna, siis kui ta metsas palvetas. Selle ime mõjul nimetatud vend Masseo, kes sellal oli kirikupreester, jättis preestriameti ja hakkas minoriitvennaks. Ja ta oli nii püha, et tegi palju imetegusid oma elus ja pärast oma surma; ta keha on maetud Murrosse.

Eespoolnimetatud vend Bentivoglio elas üksvahe üksi Trave Bonantis, hoides ja põetades üht pidalitõbist. Sääl käskis teda ta ülem lahkuda sellest kohast ja minna ühte teise asutusse, mis oli säält viieteistkümne miili kauguses. Aga kuna ta ei tahtnud maha jätta pidalitõbist, võttis ta oma suures ligimesearmastuses ta kaasa, asetas ta oma õlale ja kandis ta koidu ja päevatõusu vahelises ajas kogu selle viieteistkümne miili pikkuse tee kuni kloostri, kuhu ta oli saadetud ja mille nimi oli Monte Sancino. Ka kui ta oleks kotkas olnud, ei oleks ta võinud seda teed nii lühikese ajaga läbi lennata. Ja selle jumaliku ime üle oli suur hämmastus ja imestus kogu maal.

Teine oli vend Peetrus Monticellost, keda vend Servodius Urbinost (sellal vana Ancona kloostri hoidja) nägi maast üles tõstetuna viis või kuus küünart kuni kiriku krutsifiksi jalani, mille ees ta palvetuses põlvitas. See vend Peetrus paastus ükskord püha pääingli Mihhaeli paastu suure andumusega ja oli selle paastumise viimsel päeval kirikus palvetamas. Sääl üks noor vend, kes meelega oli end peitnud suure altari taha, nägemaks mõnda ta pühaduse toimingut, kuulis teda kõnelevat pääingel Mihhaeliga; ja sõnad, mis nad üksteisele ütlesid, olid järgmised.

Püha Mihhael ütles: „Vend Peetrus, sa oled end minu pärast truusti vaevanud ja oma keha mitmel kombel piinanud. Nüüd olen tulnud sind trööstima, ja sa võid endale mult paluda mingi armu, mida sa tahad, ja ma nõutan selle sulle Jumalalt.“ Vend Peetrus vastas: „Taevaste väehulkade püha päalik ja jumalaarmastuse truim eestvõitleja ja kaastundlik hingede kaitsja, ma palun sult seda armu, et sa mulle Jumalalt nõutad mu pattude andeksandmise“. Püha Mihhael vastas: „Palu üks teine arm, sest selle nõutan sulle kerge vaevaga.“ Kuna vend Peetrus mingit teist asja ei palunud, ütles pääingel lõppeks: „Truuduse ja andumuse pärast, mis sa minule oled osutand, ma ei nõuta sulle mitte ainult seda armu, mida sa palud, vaid ka palju muid.“ Kui nad nõnda lõpetand olid oma kõneluse, kadus pääingel Mihhael ja vend Peetrus jäi sügavasti trööstitult sinna.

Ühtaegu selle püha venna Peetrusega oli sääl ka püha vend Konrad Offidast. Kui mõlemad elasid Ancona hoolekanderingkonda kuuluvas Forano kloost-
ris ühises perekondsuses, läks vend Konrad ühel päeval metsa süvenemaks vaatlusesse Jumala üle ja vend Peetrus läks salamahiti temale järele nägemaks, mis temale juhtub. Vend Konrad langes sääl pal-
vesse ja hakkas kõiges alandlikkuses ning aukar-
tuses paluma neitsit Mariat, et ta temale oma õnnis-
tatud pojalt nõutaks selle armu, et ta saaks tunda na-
tuke seda sulnidust, mida püha Siimeon koges pu-
hastuse päeval, kui ta oma kätel kandis Jeesust, oma
õnnistatud Lunastajat. Ja vaata! — halastusrikas Neitsi
Maria kuulis ta palve, mis ta oli ütelnud: tema, see
taeva kuninganna, ilmuski, lapsuke käsivarrel, suuri-

mas valgusesäras, lähenes vend Konradile ja pani talle käsivarrele oma õnnistatud poja. Vend Konrad võttis lapsukese vastu ülimas harduses ja teda kaisutades, suudeldes ja vastu rinda surudes otse sulas ja lahustus jumalikust armastusest ja kujuteldamatust sulnidusest. Ja ka vend Peetrus, kes oma peidukohast nägi seda kõike, tundis suurt õnne ja troosti oma hinges.

Ja kui Neitsi Maria lahkus vend Konradist, jooksis vend Peetrus rutuga tagasi kloostriisse, et mitte nähtud saada viimase poolt. Aga pärast, kui vend Konrad naasis õnnest säravana, ütles vend Peetrus: „Oh sa taevalik, suur õndsus sai sulle täna osaks.“ Seepääle vend Konrad ütles: „Mis asjast sa räägid siin, vend Peetrus? ja mis tead sa mulle osaks saanud?“ „Oh ma tean, ma tean, kuidas Neitsi Maria sind väisas oma õnnistatud pojaga.“ Siis vend Konrad, kes tõeliselt alandliku inimesena soovis vaid salaja olla Jumala armu osaline, palus teda sellest mitte kellelegi rääkida. Ja säältpääle oli nende armastus üksteise vastu nii suur, et neil nagu üks süda ja üks hing näis olevat igas asjas.

Seesama vend Konrad päästis ükskord ühe kurjast vaimust vaevatud naise kurja mõjust, palvetades tema eest kogu öö ja ilmudes ta emale. Hommikul ta aga põgenes, et mitte saada rahvast üles otsitud ja austatud.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Franciscuse imetegu ta teekonnal La Vernia mäele. Lindude poolehoiu avaldus Franciscusele.

*

Ükskord oli püha Franciscus kolme oma kaaslaste saatel rändamas La Vernia (Alverno) mäele, mille üks suurtsugu mees, isand Orlando, oli ta valdusse annud, ja kuhu ta kavatses üksinduses elama jääda. Teel olles veetis ta kogu ühe öö palvetustes ja pühades harjutustes. Hommikul aga, kui kaaslased märkasid, et ta öistest pingutustest ja magamata olekust oli kehalt nõrgaks jäänud ja vaevalt oleks võinud jala käia, läksid nad ühe vaese talupoja juure ja palusid teda, et ta Jumala armastuse pärast neile laenaks oma eesli nende isa püha Franciscuse tarvis, kes ei või jala käia. Kuuldes neid mainivat vend Franciscust, küsis maamees neilt: „Kas teie olete tolle Assiisi Franciscuse vendade hulgast, kellest nii palju hääd räägitakse?“ Siis vastasid vennad, et jah, ja et just tema jaoks nad paluvatki seda veolooma. Siis see hää mees seadis eesli suure hoole ja armastusega korda ja viis ta Franciscuse juure. Suure aupakkumisega aitas ta teda eesli selga, ja siis mindi edasi, talupoeg ühes vendadega oma eesli järel.

Kui nad tüki maad olid edasi jõudnud, küsis talupoeg pühalt Franciscuselt: „Ütle mulle, kas sina oled vend Franciscus Assiisist?“ mispääle Franciscus vastas jaatavalt. „Siis vaata“, ütles lihtmeelne maamees, „et sa tõesti oled nii hää, kui sind igaühe poolt peetakse, sest paljudel on suur usaldus sinu

vastu. Seepärast ma manitsen sind, et sinus midagi muud ei oleks kui see, mida rahvas sinult loodab.“ Kui püha Franciscus neid sõnu kuulis, ei pahandand ta mitte, et teda üks maamees manitses, ja ta ei ütelnud iseeneses: „Mis lojus see on, kes mind nõnda manitseb!“ nagu tänapäev mitmed kõrgid ütleksid, kes mungakuube kannavad, vaid ta astus kohe eesli seljast maha, heitis põlvili selle mehe ette ja suudles tal jalgu, tänades teda alandlikult selle eest, et see oli hääks arvanud teda nii armulikult manitseda. Siis tõstsid maamees ja kaaslased ta suures liigutuses jälle eesli selga ja teekonda jätkati edasi.

Nad olid mäkketõusus jõudnud umbes poolevahesse, kui talupoeg, kuna oli väga kuum ja mäkketõus väsitav, tundis kanget janu, nii et ta püha Franciscuse järel hakkas karjuma: „Oh, ma suren janust; kui ma midagi juua ei saa, siis nõrken siia paika.“ Sellepärast tuli püha Franciscus eesli seljast maha ja langes palves põlvili. Ja ta jäi niikauaks põlvitama taeva poole tõstetud kätega, kui ta sai ilmutuse, et Jumal ta palve on kuulnud. Siis ütles ta talupojale: „Mine jookse selle kalju juure sinna; säääl leiad sa elavat vett, mis Jeesus Kristus sel hetkel oma halatuses on lasknud kaljust välja pursata.“ Talupoeg jooksis kohta, mis püha Franciscus oli talle juhatand, ja leidis ilusa allika, mis Franciscuse palve mõjul oli kõige kõvemast kaljust välja hoovamas. Ta jõi sellest täite sõõmudega ja tundis sellest täielist kosutust. Ilmne oli, et see allik tekkis imetaoliselt Franciscuse palve mõjul Jumalast, sest ei enne ega pärast pole säääl kohas nähtud ühtki allikat ega ka mitte lähedas ümbruses.

Püha Franciscus oma jüngrite ja talupojaga aga tänasid Jumalat neile näidatud imeteo eest ja rändasid siis edasi. Kui nad lähenesid päris La Vernia kalju jalale, tuli püha Franciscusele tahtmine natuke puhata ühe tamme all, mis oli selle tee ääres ja praegu veel säääl on. Kui ta nõnda selle all istus ja kohta ning maastikku vaatles, tuli korraga suur hulk linde kõigist ilmakaartest, mis kõik laulu ja tiivalehvitamisega avaldasid pidulikku rõõmu ja lõbusust. Ja nad ümbritsesid püha Franciscust sel kujul, et mõned istusid ta pää pääle, teised ta õlgadele ja käsi-
 artele, teised jälle ta sülle ja jalgade ümber. Kui seda nähes kaaslased ja talupoeg väga imestasid, ütles püha Franciscus rõõmsameelselt: „Ma arvan, armsad vennad, et meie Issandale Jeesusele Kristusele meeldib, kui me elama jääme sellele üksildasele mäele, sest et meie õed ja vennad linnud avaldavad nii suurt rõõmu meie tuleku üle.“ Nende sõnade järel ta tõusis ja nad läksid edasi ja viimaks jõudsid kohta, mis ta jüngrid olid juba asukohaks valinud.

21

Pistriku sõprusest ja ingli ilmumisest Franciscusele ja taevaliste iluhelide kuulmisest.

*

Kuna püha Franciscus elas ja paastus oma eraldikemmis, mis La Vernia mäele üksildasse kohta oli ehitatud, tuli tal säääl pidada palju võitlusi kuradiga; kuid ka palju trööstinguid Jumalalt said talle osaks, mitte ainult inglite väisangute, vaid ka metsa

lindude kujul. Sest kogu ta paastumise aja kestel üks pistrik (kull), kes ta kemmi lähedal pesitas, äratas teda igal ööl natuke enne varahommikust jumalateenistust oma laulu ja tiivalöökidega vastu ta kemmi ega läinud enne ära, kuni Franciscus oli tõusnud, et pidada hommikust jumalateenistust. Ja kui püha Franciscus kord-korralt jäi üha väsinumaks, nõrgemaks ja viletsamaks, lasi pistrik, otsegu arusaaja ning kaastundlik inimene, oma laulu hiljemini kõlada. Sellest tunnikuulutajast tundis Franciscus suurt meelehädad, sest kulli hoolitsevus hoidis teda igast lohakusest ja virgutas teda palvetamisele; pääleselle istus pistrik mõnikord päeval taltsalt ta juures.

Kuna püha Franciscus suurest paastumisest ja võitlustest kuradiga oli kehaliselt väga nõrgestund ja lootis hingele antud vaimuliku toiduga ka keha kotsutada, hakkas ta mõtlema otsatuma auhiilguse ja rõõmu üle, mida õndsad igaveses elus naudivad. Ühtlasi hakkas ta paluma Jumalat, et ta temale armust annaks võimaluse tunda natuke seda rõõmu. Ja kuna ta viibis niisuguseis mõtteis, ilmus talle äkki üks ingel kõige hiilgavamas säras, kel oli vasakus käes viiul ja paremas poogen. Kui püha Franciscus alles jahmatuses oli selle inglil nägemisest, tõmbas see ükskord poognaga üle keelte, ja kohe niisugune sulnidus täitis Franciscuse hinge ja ülendas seda, et talt igasugune kehaline tunne kadus. Ja nagu ta pärast oma jüngritele jutustas, arvanud ta siis, et kui ingel teist korda oleks poognaga tõmmanud, ta hing siis liigest õndsusemagususest oleks kehast lahkunud.

Seraafiline ilmung Franciscusele La Vernia mäel ja Kristuse haavamärkide saamise ime.

*

Vaatluses, mis käsitleb seraafilist ilmungit ja pühi haavamärke, räägitakse sellest, kuidas ühel ööl septembris, ristütlendus-püha eel vend Leo läks tava-pärasel tunnil kohta, kus ta taotses püha Franciscusega varahommikust jumalateenistust pidada. Jõudnud purde otsa juure, ütles ta nagu harilikult: „*Domine, labia mea aperies.*“* Aga kui püha Franciscus ei vastanud, ei pöördunud vend Leo tagasi, nagu Franciscus teda oli käskinud, vaid sammus hääs ja vagas kavatsuses üle purde ja astus tasa ta kemmi. Kuid teda säält mitte leides, arvas ta, et ta metsa palvetama oli läinud. Seepärast ta tuli välja ja kõndis kuuvalgusel tasakesi metsas teda otsides. Viimaks kuulis ta Franciscuse häält, ja kui ta lähenes, nägi ta teda hardas palves põlvitavat, käed ja pale taeva poole pöördud. Ja täis vaimu indu ta sõnas: „Kes oled sina, mu magusaim Jumal? Ja kes olen mina, vilets ussike ja su kõlvatu sulane?“ Neid sõnu ta kordas ikka jälle ega ütelnud mitte midagi muud.

Imestades väga selle üle tõstis vend Leo silmad ja vaatas taeva poole. Üles vaadates nägi ta taevast üht tuleleeki tulevat, ilus ja särav, mis laskus püha Franciscuse pää pääle. Sellest leegist kuulis ta häält välja tulevat, mis rääkis Franciscusega, kuid sõnadest ei saanud vend Leo aru. Kuna ta sellast nähes tun-

* Ladinakeelsed palvesõnad, mis tähendavad: Issand, ava mu huuled.

dis ennast ebavääriliseks viibima nii lähedal pühale paigale, kus imeline ilmung esines, ja päälegi kartis pahandada püha Franciscust ja teda häirida ta hardusmeeleolus, kui see teda säälmärkaks, taandus ta tasakesi ja jäi eemalt vaatama, mis edasi sünnib. Teraselt tähele pannes nägi ta püha Franciscust kolm korda käsi sirutavat leegi poole; lõppeks pikema aja pärast nägi ta leegi jälle taevasse minevat. Siis eemaldus ta rahulolevalt ja rõõmsalt selle nägemuse üle ja pöördus minema oma kemmi poole.

Kui ta nõnda minema sammus, oli püha Franciscus teda märganud lehtede kabinast ta jalge all ja käskis tal teda oodata ja mitte paigast liikuda. Siis vend Leo seisatas sõnakuulelikult ja ootas teda niisuguses hirmus, et, nagu ta pärast oma kaasvenda dele jutustas, ta oleks tahtnud pigem maa alla vajuda kui püha Franciscust oodata, keda ta arvas enese vastu pahane olevat. Sest ta hoidus suurima hoolega pahandamast püha isa, et püha Franciscus ei kõrvaldaks teda oma seltsist,

Ta juure jõudes küsis talt Franciscus: „Kes sa oled?“ ja vend Leo vastas värisedes: „Ma olen vend Leo, isa.“ Seepäale küsis Franciscus: „Mis sa tulid siia, mu talleke? Kas ma sulle ei ole ütelnud, et sa ei tohi mu järele luurata? Ütle mulle püha sõnakuulelikkuse nimel, kas sa oled midagi näinud või kuulnud?“ Vend Leo vastas: „Isa, kuulsin sind rääkivat ja mitu korda ütlevat: „Kes oled sina, mu magusaim Jumal? Ja kes olen mina, vilets ussike ja su kõlvatu sulane?““ Ja siis langes ta Franciscuse ette põlvili, tunnistas end sõnakuulmattuses süüdlaseks, et ta toimunud oli ta käsu vastu, ja palus talt pisarsilmil an-

destust. Eriti härdasti aga palus ta teda talle seletada sõnad, mis ta oli kuulnud, ja ütelda talle need mida ta ei olnud kuulnud.

Siis nägi püha Franciscus, et Jumal alandlikul vennal Leol ta lihtsemeelsuse ja südamepuhtuse pärast oli lubanud mõnda kuulda ja näha, seepärast ta nõustus avaldama ja seletama temale seda, mida ta palus. Ja ta ütles:

„Tea, mu vend, sa Jeesuse Kristuse talleke, et kui ma neid sõnu rääkisin, mida sa kuulsid, mu hingele ilmutati kaks valgustust: üks oli mu enese äratundmine ja teadvus, teine Looja äratundmine ja teadvus. Kui ma ütlesin: Kes oled sina, mu magusaim Jumal? siis olin vaatluse heledas valguses, milles nägin Jumala otsatuma häduse, tarkuse ja vägevuse sügavust. Ja kui ma ütlesin: Kes olen mina jne, olin vaatluse valguses, kus nägin omaenese halbuse ja viletsuse haledat kuristikku. Sellega tahtsin ütelda: Kes oled sina põhjatuma häduse, tarkuse ja vägevuse Issand, et suvatsed väisata mind, kes olen nii armetu ja kõlvatu ussike? — Leegis aga, mida sa nägid, oli Jumal, kes minuga rääkis selles kujus, nagu ta muiste Moosesega oli rääkinud. Muude asjade seas, mis ta mulle ütles, nõudis ta mult, et ma talle kingiksin kolm asja. Siis vastasin mina: „Mu Issand, ma olen täiesti sinu oma. Sa tead ju, et mul muud ei ole kui mu kuub, köidik ja püksid reite ümber, ja needki kolm asja on sinu omad. Mida ma võiksin siis veel pakkuda või kinkida sinu majasteedile?“ Jumal aga vastas minule: Otsi oma sülest ja anneta mulle see, mis sa säält leiad? — Ma otsisin ja leidsin kuldkuuli ja andsin selle Jumalale. Ja nõnda tegin

kolm korda, nagu Jumal mind kolm korda käskis. Siis kummardasin kolm korda ja ülistasin ja tänasin Jumalat, et ta mulle oli annud midagi, mis võisin temale kinkida. Ja viibimata anti mulle arusaamine, et need kolm andi tähendas püha sõnakuulelikkust, täielist vaesust ja säravat kasinust, milled Jumal mind on lasknud nii puhtasti pidada, et mu südametunnistus ei või mulle midagi ette heita. Ja nagu sa nägid mind käed sülle panevat ja Jumalale need kolm voorust annetavat, mida mõeldi nende Jumala poolt sülle pandud kuldkuulikeste all, nõnda on ka minule Jumal ühe vooruse hingesse annud: nimelt et ma kõigi hüvede ja armuandide eest, mida ta mulle annab oma pühas hääduses, teda südame ja suuga ikka kiidan ja ülistan.

Need on sõnad, mis sa kuulsid, kui ma kolm korda käed üles tõstsin, nagu sa nägid. Aga hoiu selle eest, vend, sa lambuke, et sa enam ei hakka luurama mu järele, vaid mine Jumala õnnistusega oma kemmi ja kanna hästi hoolt mu eest. Sest mõne päeva pärast teeb Jumal sel mäel niisuguseid imeasju, et kogu maailm imestab nende üle, sest see saab olema midagi uut ja ennekuulmatut, mida ta veel kunagi ei ole teinud ühelegi selle maailma olendile.“

Nende sõnade järele lasi ta endale tuua evangeeliumiraamatu, sest Jumal oli talle vaimus mõista annud, et temale evangeeliumi kolmekordsel avamisel ilmutatakse, mis Jumal hääks arvab tema juures teha. Kui talle raamat oli toodud, langes ta palvetuses põlvili, ja pärast palvetust lasi ta vend Leo käega raamatu kolm korda lahti lüüa püha Kolmain-

suse nimel; ja jumalikku tahtmist mööda esines sääl talle igal korral Kristuse kannatamine. Seega anti talle mõista, et nagu ta kogu oma eluviisis on järginud Kristust, nõnda peab ta teda järgima ja temale sarnastuma ka kannatamise piinades ja valudes, enne kui ta sellest elust lahkub.

Sellest hetkest pääle hakkas püha Franciscus veel külluslikumalt tundma ja maitsma jumaliku vaimuvaatluse ja jumalike väisangute sulnidust. Viimaste seas oli üks, mis vahenditult pühade haavamärkide vastuvõtmisele ette valmistas järgmisel kujul. Päeval enne ristiülendus-püha septembrikuus viibis püha Franciscus oma kemmis vaikes palvetuses, kui Jumala ingel temale ilmus ja talle Jumala nimel ütles: „Ma tulen sind kinnitama ja manitsema, et sa end valmis ja kohaseks seaksid alandlikult vastu võtma seda, mis Jumal tahab sinu juures teha.“ Püha Franciscus vastas: „Olen valmis kannatlikult taluma kõik, mis mu Issand mulle tahab teha.“ Nende sõnade järele ingel lahkus.

Saabus järgmine päev, nimelt ristiülendus-püha. Enne päeva koitmist juba heitis püha Franciscus oma kemmi ukse ette palves maha, pööris oma palge päikesetõusu poole ja palvetas nõnda: „Oh Issand Jeesus Kristus, kaht asja palun sind mulle armust anda, enne kui ma suren. Esimene on, et ma oma eluajal oma hinges ja kehas tunneksin, niipalju kui see võimalik, seda valu, mida sina, magus Jeesus, kannatasid oma kõige kibedama kannatamise tunnil; teine on, et ma oma südames, niipalju kui see võimalik, tunneksin seda otsatumat armastust, millest sina, Jumala Poeg, põlesid, et vabatahtlikult nii suurt

kannatust meie patuste eest enese pääle võtsid.“ Kui ta niiviisi kaua oli viibinud selles palvetuses, anti talle mõista, et Jumal on kuulda võtnud ta palve ja tal lubab neist asjust tunda niipalju, kui see võimalik on loodud olendile.

Saades selle lubaduse, hakkas püha Franciscus harduses süvenema Kristuse kannatamise ja ta otsatuma armastuse vaatlusesse. Ja andumise indikasvas temas sel määral, et ta armastuse ja kaastundmuse läbi nagu täiesti muutus Jeesuseks. Ja kuna ta nõnda leegitses selles vaatluses, nägi ta samal hommikul üht seerafit kuue hiilgava tulise tiivaga taevast tulevat. See lähenes temale kiirel lennul, nii et ta varsti võis tähele panna ja selgesti märgata, et ta kandis eneses Ristilöödu kuju. Ta tiivad aga olid nõnda korraldatud, et kaks tiiba sirutusid üles ta päa kohale, teised kaks laotusid lendamiseks ja viimased kaks katsid kogu keha. Seda nähes püha Franciscus kohkus kangesti, ühtlasi aga oli ta täis rõõmu ja valuga segatud imestust. Suurt rõõmu tundis ta Kristuse armsast vaatest, mis talle näis nii omane ning kodune ja mis talle saatis oma armu kiiri; teiselt poolt valdas teda, nähes Kristust nõnda risti külge naelutatud, lõpmatu kaastundmuse valu. Eriti aga imestas ta väga nii hämmastava ja ebatavalise nägemuse üle, kuna ta hästi teadis, et kannatus ja valu ei ole kooskõlas seraafilise vaimu surematu loomusega.

Selles imestuses talle avaldati selle poolt, kes talle ilmus, et see nägemus temale Jumala poolt sel kujul näidati selleks, et ta mõistaks, et mitte kehalise martüüriumi, vaig hingelise palangu kaudu ta

peab muudetama täpselt sarnaseks ristilöödud Kristusele.

Selle imeväärse ilmungi puhul paistis kogu La Vernia mägi põlevat säravalt hiilgaval leegil, mis heledasti valgustas kõiki ümberkaudseid mägesid ja orge, nagu päike oleks hõljunud ülal maa kohal. Karjased, kes selles maakohas valvasid, nähes mäge tulekumas ja nii suurt valgust ümberringi, tundsid suurt hirmu, nagu nad pärast vendadele jutustasid, kinnitades, et see tuli La Vernia mäe pääl kestnud terve tunni ja veel üle selle. Samal kombel selle valguse kuma tõttu, mis paistis ümberkaudse maa võõrastemajade akendesse, mõned muuliajajad, kes olid teel Romagnasse, tõusid magamast, saduldasid ja koormastasid oma loomad, arvates, et päike oli tõusnud. Edasi minnes alles nägid nad valguse kaduvat ja päris päikese tõusvat.

Selles seraafilises ilmungis Kristus, kes selles esines, rääkis pühale Franciscusele mõningaid salajasi ja kõrgeid asju, mida viimane oma eluajal ei ole tahtnud kunagi kellelegi avaldada; pärast oma surmaga tegi ta need teatavaks. Need sõnad olid järgmised:

„Kas sa tead,“ ütles Kristus, „mis ma olen sulle teinud? Ma olen sulle annud haavaarmid, mis on mu kannatamise märgid, seks et sa oleksid mu lipukandja. Ja nagu mina oma surma päeval astusin alla eespõrgusse ja kõik hinged, kelled säääl leidsin, sääält välja tõin nende mu haavaarmide tõttu, nõnda luban ka sinul, et sa iga aasta oma surma päeval lähed alla puhastustulle ja sääält kõik su kolme ordu, minoriitide, klarisside ja kontinentide hinged ja ka teisi, kes su

poolehoidjad on olnud, säält välja tood oma haava-armide tõttu ja viid nad paradiisi õndsusesse. Sest sa pead mu sarnane olema ka surmas, nagu sa mu sarnane oled elus.“

Kui selle järele see imetaoline nägemus kadus pärast pikaajalist salajast kõnelust, jättis see püha Franciscuse südamesse järele võrratuma hõõguse ja leegi jumalikust armastusest, ta ihule aga jättis see imetaolise jälje Kristuse kannatamisest. Sest kohe hakkasid ta kätele ja jalgadele ilmuma naelte märgid sel kombel, kui ta neid näinud oli ristilöödud Kristuse ihul, kes temale oli ilmunud seerafi kujul: käed ja jalad olid keskelt naeltest läbi puuritud, millede pääd peopesades ja jalataldades lihast välja ulatusid. Naelte terad jälle tungisid käte ja jalgade seljast välja ja näisid sääl niivõrd kõveraks käändud ja painutatud, et neisse kõverdustesse, mis lihast välja ulatusid, oleks võinud vabalt sõrme pista nagu sõrmusesse, ja naelte pääd olid ümarad ja mustad. Samuti ilmus ribide paremal poolel odapiste märk, aga terveks kasvamata, punane ja verine. Selle haava kaudu nõrgus sageli verd püha Franciscuse rinnast ja värvis ta riided punaselaiguliseks.

Seepärast ta jüngrid, veel enne kui nad talt eneselt seda teada said, märkasid, et ta ei paljastand käsi ega jalgu ja et ta ei võinud jalataldu maa vastu panna; päaleselle leidsid nad ta kuue ja alusriided verised olevat, kui nad neid pesid. Nõnda sai neile kindlaks, et tal kätele ja jalgadele ja samuti küljele olid vajutatud haavamärgid täielises sarnasuses meie Issanda ristilöödud Jeesuse Kristusega. Ja nii väga kui ta püüdiski salajas hoida ja varjata neid aulisi

pühi haavamärke, mis selgesti olid surutud ta ihule, nägi ta teiselt poolt, et ta neid hästi ei saanud varjata oma kaaslastelt, kes temaga koos elasid. Kartes aga sellega avalikuks teha Jumala saladuse, kõheles ta suuresti, kas ta üldse kunagi tohib avaldada seraafileist nägemust ja temale antud pühi haavamärke. Viimaks kutsus ta, südametunnistusest aetud, mõned oma kõige lähemad vennad enda juure, esitas neile oma kahtlused üldisis sõnus, ilma lähemaid tõsiasju mainimata, ja küsis neilt nõu. Nende vendade hulgas oli üks eriti silmapaistev oma vaga ja püha elu poolest, nimega Illuminato (Valgustatud). See mees, tõe-poolest Jumalast valgustatud, mõistis, et püha Franciscus pidi olema näinud imelisi asju, ja ta vastas temale: „Vend Franciscus, tea, et mitte ainult sinu pärast, vaid ka teiste pärast, Jumal ilmutab sulle vahel oma salaasju; seepärast on sul põhjust karta, et sa toimid laiduväärselt, kui sa salajas hoiad seda, mis Jumal sinule teiste kasuks on näidanud.“

Siis Franciscus, neist sõnust mõjustatud, jutustas neile täieliselt, kuigi suure kõhelemisega, eespool kirjeldatud nägemuse kuju ning laadi ja lisas, et Kristus, kui ta temale ilmus, temale ütelnud teatavaid asju, mida ta edasi ei ütle, nii kaua kui ta elab.

Ehk küll need pühad haavad, mis ta ihule surutud olid Kristuse poolt, valmistasid pühale Franciscusele südames suurimat rõõmu, tekitasid need ta kehale ja ihulisile tundeile talumatut valu. Selle häda sunnil valis ta endale vend Leo, selle kõigist kõige lihtsemeelsema ja puhtahingelisema, ja usaldas temale täiesti oma seisukorra. Ta lasi teda vaadata ja puudutada neid pühi haavu ja neid mõnede lap-

pidega siduda, valu leevendamiseks ja vere kinnihoidmiseks, mis neist haavust nõrgus ja tilkus. Neid sidemeid lasi ta oma haiguse ajal sageli vahetada, isegi iga päev, välja arvatud neljapäeva õhtust laupäeva hommikuni. Sest ta ei tahtnud, et sel ajavahemikul mingi inimekatega valmistatud rohi või vahend leevendaks Kristuse kannatamise valusid, mida ta pidi oma kehal läbi tundma; oli ju sel ajal meie Lunastaja Jeesus Kristus meie hääks kinni võetud, risti löödud, surnud ja maha maetud. Mõnikord juhtus, et püha Franciscus valu pärast, mida ta tundis sideme eraldamisel küljehaavalt, pani käe vend Leo rinnale. Siis tundis see nende pühade käte puudutusest niisugust harrast sulnidust oma südames, et ta peaaegu oleks minestanult maha langenud.

Kui püha Franciscus oli viimaks lõpetand päisingli püha Mihhaeli paastuaja, otsustas ta jumalikku ilmutust järgides tagasi minna Santa Maria degli Angelisse. Seepärast ta kutsus enda juure vend Masseo ja vend Angelo ja jättis nende hoole paljude pühade sõnade ja õpetustega ja nii tungivalt kui võis, püha mäe ja teatas neile, et tal tuleb ühes vend Leoga tagasi minna Santa Maria degli Angelisse. Nende sõnadega jättis ta nad jumalaga ja õnnistas neid ristilöödud Jeesuse nimel; ka andis ta järele nende palvetele ja sirutas neile oma pühad käed, mis olid ehitud nende jumalike haavaarmidega, ja lasi neil neid vaadata, puudutada ja suudelda. Nõnda jättes nad trööstituina sinna, lahkus ta pühalt mäelt,

Kristuse kiituseks. Aamen.

Madonna Jacopa väisab haiget Franciscust.
Franciscuse surm.

*

Viimaseil päevil enne oma surma viibis püha Franciscus haigena piiskopi lossis Assiisis ühes mõnede oma jüngritega; hoolimata kõigest oma haigusest laulis ta korduvalt teatavat kiituselaulu Kristusele. Ühel päeval ütles talle üks ta jüngreist: „Isa, sa tead, et selle linna elanikel on suur usk sinusse ja et nad peavad sind pühaks meheks. Seepärast nad võivad mõtelda, et kui sa tõesti nõnda oled, nagu nad usuvad, siis sa peaksid selles oma haiguses mõtlema surmale ja pigem nutma kui laulma, sest sa oled ju nii raskesti haige. Pea silmas, et su laulmist ja samuti meie oma, mida meid lased kaasa teha, kuulevad inimesed lossis kui ka väljaspool seda. Sest sinu pärast peavad selle lossi ümber vahti mitmed relvastatud mehed, kes vahest võiksid saada halba eeskuju. Seepärast arvan, et teeksid hästi, kui sa siit ära lähleksid ja ühes meiega tagasi pöörduksid Santa Maria degli Angelisse; sest siin ilmlike seas ei ole meie olemine mitte just hää.“

Seepäale vastas püha Franciscus: „Sa tead, kallid vend, et nüüd on sellest juba kaks aastat, kui Folignos olime ja Jumal sulle ilmutas aja pikkuse, mis mul veel jääb elada; ja nõnda ilmutas ta selle ka minule. Nüüd mõne päeva pärast selle haiguse kestel jõuab see tähtaeg kätte. Samas ilmutuses aga kinnitas Jumal mulle ka kõigi mu pattude andeksandmise ja paradiisi õndsuse saamise. Enne seda

ilmutust ma nutsin surma ja oma pattude üle; kuid pärast seda ilmutust olen ma saanud nii täis rõõmu, et ma enam ei või nutta. Seepärast laulan Jumalale ja saan temale laulma, kes mulle oma armu häduse on kinkinud ja mulle annud kindla teadmise paradiisi õndsuse varadest. Meie äraminekuga siit olen nõus ja see meeldib mulle; aga leidke abinõu mind kanda, sest oma haigusega ei saa ma käia.“

Siis võtsid vennad ta käte pääle ja kandsid teda nõnda, paljude kodanike saatel. Kui nad jõudsid ühe hosiipsi juure, mis tee ääres oli, ütles Franciscus nendele, kes teda kandsid: „Laske mind maha ja pöörge mind linna poole.“ Olles asetatud maha, näoga Assiisi poole pöördud, õnnistas tema seda linna mitme õnnistusega, üteldes: „Ole õnnistatud Jumalast, sa püha linn, sest sinu läbi saab palju hingi päästetama ja sinus saavad mitmed Jumala sulased elama ja sinu keskelt saavad paljud igavese elu riiki.“

Nende sõnade järele lasi ta end edasi kanda Santa Maria degli Angeli poole. Kui nad sinna jõudsid, viisid nad ta haigeruumi ja aetasid ta sinna lebama. Siis püha Franciscus kutsus enese juure ühe oma kaaslastest ja ütles temale: „Armas vend, Jumal on mulle ilmutand, et ma sel ja sel päeval selle haiguse läbi lahkun siit elust; ja sa tead, et proua Jacopa di Settesoli, meie ordu kallis soosija, kurvastaks väga, kui ta kuuleks mu surmast ega oleks saanud ise sääljuures olla. Seepärast teata temale, et kui ta tahab mind veel elusana näha, siis tulgu sedamaid siia.“ Vend vastas: „Hää küll, isa;

sest suure austuse tõttu, mis tal sinu vastu on, oleks tal väga kahju, kui ta ei oleks olnud sinu suremise juures.“ — „Seepärast mine,“ ütles püha Franciscus, „ja too mulle tinti, sulg ja kirjutuspaberit ja kirjuta, nagu sulle ette ütlen.“ Kui see kõik oli toodud, dikteeris püha Franciscus kirja järgmisel kujul:

„Madonna Jacopale, Jumala ümmardajale, vend Franciscuselt, Kristuse vaeselt, tervitus ja Püha Vaimu osadus meie Issandas Jeesuses Kristuses.

„Tea, kallim, et Kristus oma armus on mulle ilmutand mu elu otsa, mis mitte kaugel ei ole. Seepärast, kui tahad mind leida veel elusana, siis niipea kui oled näinud seda kirja, asu teele ja tule Santa Maria degli Angelisse; sest kui sa selle ja selle päevani ei ole tulnud, siis sa ei leia mind enam elus. Too kaasa kotiriidest lina, millesse mähkida mu keha, ja vaha, niipalju kui seda matuseks vaja on. Ka palun sind, et mulle tood süüa natuke neid asju, mida sa taotsesid mulle anda, kui olin haige Roomas.“

Kuna seda kirja kirjutati, ilmutas Jumal pühale Franciscusele, et proua Jacopa on juba teel tema juure ja juba üsna lähedal kloostrile, ja et tal kaasas on kõik need asjad, mida Franciscus kirjas talt palus. Seepärast ütles püha Franciscus vennale, kes kirja kirjutas, et ta edasi ei kirjutaks, sest see on tarbetu, ja kirja kõrvale paneks. Vennad imestasid selle üle väga, et ta kirja ei lõpetand ega tahtnud seda ära saata.

Ja üsna lühikese aja pärast koputati valjusti kloostri uksele ja püha Franciscus saatis uksehoidja

avama. Sää! seisis proua Jacopa, Rooma suursugu-
seim daam, oma kahe senaatorist pojaga ja suure
ratsasaatesalgaga. Nad astusid sisse ja proua Jacopa
läks otsekohe haigeruumi püha Franciscuse juure.
See sai tema tulekust suurt rõõmu ja troosti ja sa-
muti proua Jacopa, kuna ta Franciscust veel elus
nägi ja võis temaga rääkida. Siis jutustas ta Francis-
cusele, kuidas Jumal temale Roomas oli ilmutand,
kui ta oli palvetamas, Franciscuse elu peatse lõpu,
ja kuidas Franciscus ise oli tahtnud teda kirja teel
kutsuda ja teda paluda kaasa võtta soovitud asju,
mis ta nüüd olevatki kaasa toonud. Ta lasi need kohe
tuua ja andis Franciscusele süüa.

Kui Franciscus oli söönud ja end hästi kosutand,
põlvitas see suurtsugu proua Jacopa püha Francis-
cuse jalge ette maha, võttis need pühad Kristuse
haavadega märgitud ja kaunistatud jalad ja nii suures
harduses suudles ja niisutas neid oma pisaratega, et
vendadele, kes ümber seisis, tundus, nagu näeksid
nad päriselt Magdaleenat Jeesuse jalge ees. Ja nad
ei saanud kuidagi teda säält ära viia.

Viimaks pika aja pärast tõtsid nad ta üles ja
viisid kõrvale. Siis küsisid nad temalt, kuidas ta on
võinud tulla nagu kutsutult ja kõigi asjadega varus-
datult, mis tarvilised on püha Franciscuse eluks ja ta
matuseks. Seepäale vastas neile proua Jacopa, et ta,
palvetades ühel ööl Roomas, kuulnud häält taevast,
mis ütles: „Kui sa tahad püha Franciscust veel elu-
salt näha, siis viibimata asu tee! Assiisisse ja võta
kaasa asjad, mida sa taotsesid talle anda, kui ta
haige oli, ja ka need, mis matuseks vajalised.“ Ja
seda, lisas ta, ongi ta teinud.

Nii jäi proua Jacopa sinna, kuni püha Franciscus oli sellest elust lahkund ja maetud. Ja ta matusel osutas ta temale suurimat austust ühes oma kaaskonnaga ja kandis kõik kulud, mis vajalised olid. Siis läks ta Rooma tagasi, kus ta lühikese aja pärast suri väga surma. Austusest püha Fraeciscuse vastu oli ta tahtnud ja määranud, et ta viidaks ja maetaks Santa Maria degli Angelisse. Ja nõnda sündiski.

Kristuse kiituseks. Aamen.

Päikeselaul.

Ülim, kõikvõimas, hää Issand,
Sina oled väärt saama kiitust ja ülistust, au ja igat
õnnistust,
Sinule üksi, Kõigekõrgem, kuuluvad need;
ja keegi pole väärt Sind nimetama.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, kõigi oma loo-
menditega,
eriti õilsa päikesega, meie vennaga,
kes meile valgust andes uuendab päeva.
Kui ilus ja särav ta on! Oma võimsa säraga
peegeldab ta meile Sind, oh Kõigekõrgem.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, õe kuu ja täh-
tede kaudu;
taevalaotusse oled sa nad paigutand kui ilusad sä-
ravad kalliskivid.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, meie venna
tuule kaudu
ja õhu, pilvede, ilma kaudu, olgu see selge või sünge,
millega sa edendad kõige kasvamist, mis sa oled
loonud.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, meie õe allika
kaudu,
kes kasulikku vett meile annab, malbe, väärtuslik ja
kasin.

Kiidetud ole Sina, Issand, meie venna tule
kaudu,

millega sa ööd valgustad
ja mis on nii ilus, kodukas, vägev ja võimas.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, meie õe ja ema
maa kaudu,
kes meid toidab ja kannab
ja mõnesuguseid vilju meile annab ja kirjusid lilli
ja rohtu.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, nende kaudu,
kes andeks annavad armastusest Sinu vastu
ja kannatlikult taluvad haigust ja raskusi.
Õndsad on need, kes ootavad rahus;
sest Sina, Kõigekõrgem, ükskord kroonid nad.

Kiidetud ole Sina, mu Issand, meie venna
ihuliku surma kaudu,
millest keegi elavaist ei või pääseda.
Häda neile, kes surevad surmapattudes,
õndsad need, kes alistuvad Sinu pühale tahtele,
sest teine surm ei taba neid kunagi.

Kiitus ja au ja tänu mu Issandale,
teenigem teda alanduses häämeelega.

Cantico di frate Sole.

Altissimu onnipotente, bon Signore,
tue so le laude, la gloria e l'onore e onne benedictione.

A te solu, Altissimu, se konfanno
et nullu homo ene dignu te mentovare.

Laudatu si, mi signore, cum tucte le tue creature,
spetialmente messer lu frate sole
lu quale lu iorno allumeni per nui.
E ellu è bellu e radiante cum grande splendore,
de te, Altissimu, porta significatione.

Laudatu si, mi signore, per sora luna e le stelle,
in celu l'ai formate clarite e pretiose e belle.

Laudatu si, mi signore, per frate ventu
e per aere e nubilo e onne tempu
per lu quale a le tue creature dai sustentamentu.

Laudatu si, mi signore, per sor aqua,
la quale è multo utile e humele e pretiosa e casta.

Laudatu si, mi signore, per frate focu,
per lu quale n'allumeni la nocte,
e ellu è bellu e iocondu et robustosu e forte.

Laudatu si, mi signore, per sora nostra matre
terra
la quale ne sustenta e governa
e produce diversi fructi e colorati fiori e erba.

Laudatu si, mi signore, per quilli ke perdonano
per lo tuo amore
e sostengono infirmitate e tribulatione;
beati quelli ke le sosterranno in pace
ke da te, Altissimu, sirano incoronati.

Laudatu si, mi signore, per sora nostra morte
corporale
da la quale nullu homo vivente po skampare;
guai a quilli ke morranno in peccato mortale.
Beati quelli ke se troverà ne le tue sanctissime vo-
luntati
ke la morte secunda non li poterà far male.

Laudate e benedicete lu mi signore e rengratiate
e servite a lui cum grande humilitate. Amen.

Järelsõna.

Püha Franciscuse elust.

Püha Franciscus (itaalia keeli Francesco), kellest käesoleva raamatu legendid jutustavad, sündis a. 1182 Umbria linnas Assiisis (Kesk-Itaalias) ja suri selle lähedal Porziuncola kloostri a. 1226. Ta isa oli Assiisi linna rikas kaupmees Pietro Bernardone. Arvatavasti ühes isaga käis poeg kaubareisidel, mis sageli ulatusid Lõuna-Prantsusmaale. Prantsusmaa oli sellal üks jõukamaid ja haritumaid maid Euroopas. Neil reisidel oli poisike nii hästi ära õppinud lõuna-prantsuse (provansi) keele, et isa teda hakkas kutsuma Francesco'ks, s. o. prantslasekeseks, mil- line nimi temale antudki ta leeripäeva puhul, ku- na ta pärisnimi olnud Giovanni.

Nooremehena Franciscus andus ilmliku elu lõbu- dele, olles jõuka, rõõmsameelse ja lauluarmastava noorukina eelistatud kaaslaseks kõigis Assiisi rikka noorsoo ettevõtetes ja pidudel. Rasked saatuselöö- gid ja sügavad läbielamused, esiteks pikaajaline van- gistus, millesse ta langes sõjakäigul naaberlinna Pe- rugia vastu, siis raske haigus, panid aluse ta pöördu- musele ja ilmlikest lõbudest loobumisele. Kuigi ta veel mõneks ajaks tagasi langes endisesse elusse, kasvas temas siiski, ka unenägude ja nägemuste mõ- jul, igatsus elada ainult Jumala tahtmise täitmisele pühendatud elu täielikus apostlikus vaesuses. Ja a. 1206 loobuski ta lõplikult kõigest maisest varast, elades siitpääle vaid almustest. Kuid täielikult ja otsustaval kombel selgus talle ta edaspidine elutee

ja Kristusele järelekäimise viis a. 1208, kuuldes jumalateenistusel Mt. evang. 10, 9. 10 ülestähendatud sõnad, milledega Kristus oma jüngrid välja saatis Jumalariigi evangeeliumi kuulutama. Olles sügavasti haaratud neist sõnust, otsustas ta jalamaid pühendada oma elu evangeeliumi kuulutamisele vastavalt Kristuse käsule, täites seda käsku sõna-sõnalt ja täht-tähelt kuni sandaalide, sauja ja kerjusepauna äraheitmiseni ja köidikuga võotamiseni. Säältpääle ei tunnud ta muud elusihti kui kuulutada evangeeliumi, järgides Kristust apostlite eeskujul ja täielikus apostlikus vaesuses.

Alguses talle osaks saanud pilge ja põlgus ei suutnud summutada ta põlevat indu ja temast väljakiirgavat sisemist rõõmsust, ja nii leidis ta varsti enesele poolehoidjaid ning järelekäijaid, kuigi esiootsa väikesel arvul. Aastal 1210 oli tal 11 kaaslast, ja neid saatis ta Kristuse jüngrite eeskujul kahekaupa välja, jutlustama ja haigeid teenima, pannes neile eriti südame pääle pidalitõbiste eest hoolekandmise, keda keskajal leidis võrdlemisi palju ka Itaalias. Kuigi Franciscusel alguses ei olnud kavatsust asutada uut mungaordut tavalises mõttes, nõudis ta oma kaaslastelt siiski kolm mungatõotust: sõnakuulmist, kasinust ja vaesust, võttes viimast, nagu nägime, kõige kirjatähelisemas mõttes. Ka andis ta neile peamiselt Püha Kirja salmidest koosneva elukorralduse reegli, milles muuseas rangesti mõistab hukka silmakirjateenrite mõru nägu. See on iseloomustav selle rõõmsa vaimu kohta, mis hoolimata ennekuulmatust eluviiside karmusest ja äärmisest vaesusest valitses selles vendade osaduses. Paavst Innocentius III-ndalt

sai Franciscus a. 1209 suulise loa jutlustada oma vendadega ja korjata almuseid. Sellest ajast dateerub frantsiskaani ordu algus. Vormiliselt kinnitati ordu alles a. 1223 paavst Honoriuse III-nda poolt sellekohase bullaga ja määrati ordu reegel muudetud kujul kindlaks.

See Franciscuse asutatud ordu (keda ka minoritide orduks hüütakse ladinakeelsest nimetusest *fratres minores* — vähemad vennad, nagu Franciscus oma orduliikmeid nimetas, toonitades sellega kristliku alandlikkuse põhimõtet, mis pidi neile omane olema) läks oma põhisuuna poolest lahku teistest varem asutatud mungaordudest. See, mille poole Franciscus püüdis, ei olnud mitte maailmast eraldatud elu, mis ainult omaenese hinge päästmisele oleks pühendatud, vaid tema ideaaliks oli, et minoritvennad apostlite eeskujul läheksid evangeeliumi kuulutamiseks maailma sekka, rännates ühest paigast teise, elades nendest andidest, mida armastus neile pakkus, ilma kindla asumiskohata, olles niiviisi küll maailmas, aga mitte maailmast, pühendades kogu oma elu maailma teenistusele, kuid olles seejuures täiesti vabad kõigest ilmlikust. Kuigi muidugi tegelikus elus frantsiskaani ordu areng suuresti kaldus kõrvale sellest puhtast ja ülevast ideaalist, ei saa siiski salata, et see Franciscuse põhimõttele vastav vaimne „avali-olek“ ja teenimisevalmidus maailma suhtes teataval määral on ikkagi iseloomustanud frantsiskaane, mis väljendus kas või selles, et vastandina teistele ordudele, kes oma kloostritega asusid enamasti eraldatud kohtades, frantsiskaanide kloostrid asutati linnadesse.

Frantsiskaani liikumine levis kiiresti üle kõigi katoliku maade. Juba a. 1219, s. o. 10 aastat pärast ordu asutamist, oli vendade arv umbes 5000. Aastal 1264, s. o. ligi 50 aastase kestuse järele, oli ordul 8000 kloosterasutust 33 eri maas ja umbes 200.000 liiget. Ordu vendade seast on tõusnud palju tähtsaid mehi, isegi suuri õpetlasi, nagu püha Bonaventura, Roger Bacon jt.

Aastal 1212 asutas Franciscus ka nunnaordu „vaestele õdedele“, keda nimetati klarissideks selle ordu esimese abtissi, püha Klaara järele. Kolmas ordu, mille ta asutas a. 1221, nn. tertsiaaride ordu, oli määratud ilmlikele (mittemunkadele), kes jätkates oma ilmliku tööd ja perekonnaelu, elasid kindla vaimuliku reegli järele.

Franciscuse ja ta kaaslaste põlev misjoni-ind ei piirdunud kristlike maade misjoneerimisega, vaid juba ordu algaastaist pääle läkitas Franciscus evangeliumi kuulutajaid vendi ka uskmatuisse (muhamediusulistesse) maadesse. Aastal 1219 läks ta ise oma ligemate kaaslastega Egiptusesse, kus parajasti ristisõitjate sõjavägi oli Damiette'i linna piiramas. Märtrisurma mitte kartes, vahest isegi otsides, tungis Franciscus saratseenide laagrisse, kus ta sultani Al Kamili ette viidi. Viimasesse avaldas Franciscuse isik, ta leegitsev ind ja surmapõlgus sügavat mõju; ta kohtles teda aukartusega, lubas talle Palestiinasse rännata ja usaldas talle ja ta ordule Püha Haua kaitse, mis ssst saadik ongi frantsiskaanide hooleks jäänud.

Aastal 1224 Franciscus ühes väheste kaaslastega eraldus La Vernia (Alverno) mäe metsadesse, kus ta erakuna üksildases kemmis elades kogu oma tulise

hinge armastusega süvenes Kristuse kannatamise vaatlusesse. Niisuguse vaatluse ajal olla pärimuse järgi talle ristilöödud Kristus taevalikus säras seerafi kujul ilmunud, ja põlev armastus, mis teda Ristilööduga ühendas, olla ta kätele ja jalgadele ja paremale küljele Kristuse haavamärgid vajutand. Tõsiasi on, et ta sest ajast saadik kuni surmani kandis oma ihul neid verevaid, valutavaid haavamärke (oli stigmatiseeritud).

Pärast neljakümnepäevast eraldumist La Vernia mäel pöördus ta tagasi Porziuncolasse, kus ta veel kaks aastat elas. Kurnav eluviis ja range lihasuretamine olid ta õrna keha tervise murdnud, ja rasked haigused, eriti valus silmahaigus (ta oli liigse nutmise tõttu peaaegu pimedaks jäänud) vaevasid teda ta viimseil eluaastail. Nii suri ta võrdlemisi noorelt, 45-aastasena, 4. oktoobril 1226, veel surmatunnil lauldes oma „Päikeselaulu“ ja Taaveti laulu 142. Kaks aastat hiljem kuulutas paavst ta pühaks.

See oleks lühidais joonis selle mehe elulugu, keda võiks nimetada mitte ainult katoliku kiriku, vaid kogu kristluse lemmikpühakuks, kes oma lihtmeelse, puhta südamega ja kõike loodud haarava armastusega oli keskaja kristluse ilusaimaks õieks ja kellest õigusega on öeldud, et kogu kristluse ajaloo loos leidub vähe mehi, kelle mõju on olnud nii sügav ja kaugeleulatuv kui selle mehe oma.

*

Legenditaolised lood, tuntud nimetuse all „Püha Franciscuse lillekesi“ (I fioretti di San Francesco), milledest käesolev raamat pakub valimiku, arvatakse

üles kirjutatud olevat osalt varsti pärast Franciscuse surma ta lähemate jüngrite ning kaaslaste poolt ladina keeles, osalt hiljem, uute lisandustega rohkenatult, itaaliakeelses tõlkes. Pärastpoole on see kogu levinud peaaegu lõpmatus arvus väljaandeis ja tõlkeis kõigis kultuurkeeltes, kuuludes kõige levinumate hardusraamatute hulka, mille puhas ja ülendav mõju ka usulises kunstis on kajastunud.*)

Need lihtmeelsed legendid pakuvad meile, hoolimata kõigist legendaarseist ilustustest, elava ja tõetruu pildi selle pühaku ohvrimeelse armastuse sügavusest ja ta kannatustest võrsuvast rõõmsameelusest, ja nad lasevad meid ka aimata midagi sellest mitte ainult inimhingi, vaid kogu loodust kirkastavast väest, mis avaldub Kristuse armastusele täiesti andunud pühade hingede kaudu.

Lõppu lisatud „Päikeselaul“, mille toome nii algkeeles kui ka tõlkes, ei kuulu „Lillekeste“ kogusse, vaid pärineb teisest allikast. Traditsiooni järele olevat Franciscus selle luuletand pärast üht rasket, kannatusrikast ööd, kaks aastat enne oma surma. Viimse salmi vend Surmast olevat ta juure lisanud surmavoodil, tundes surma lähenemist. Seda „Päikeselaulu“, Franciscuse lemmiklaulu, pidid ka ta orduvennad kõikjal laulma ja tasuna kuulajailt nõudma, et need pöörduksid ja Jumala armastusele anduksid.

*) Franciscuse legende käsitlevaist kunstnikest on kõige tuntum Giotto di Bondone. Käesoleva raamatu kaanepilt on reproduktsioon Giotto maalingust (Franciscus jutlustab lindudele), mille originaal on Assiisis Püha Franciscuse Ülemises kirikus.

Tarvitatud uued sõnad.

- A a r e** (om. aarde) — kallis varandus.
- a h i s t a m a** — kitsikusse ajama, kimbutama, kallale kip-puma.
- e m b a m a** (emmata, emban) — kaisutama, sülelema.
- e v l m a** — omama.
- h e t k [-e]** — silmapilk.
- h ä m m a s t a m a** — väga imestama panema, rabama.
- j ü l h e** — suurepäraselt sünge.
- k a r b u s [-e]** — kottmüts (kaputs) mungakuue küljes.
- k e m m [-i]** — mungakamber.
- k õ n d** (kõnnu) — tühi, viljatu maakoht.
- l a u p** (lauba) — otsaesine.
- m a l b e** — tagasihoidlik, vähenõudlik (saksa keeles be-scheiden).
- n a a s m a** (naasta, naasen) — tagasi tulema.
- n ä ä n d i m a** — ära kurnatud saama, raugema, ära lõppema (näljast, väsimusest).
- p e i r i m a** — kogema, läbi tundma, läbi elama.
- r u s e r d u s** — kõige sügavam oma süü äratundmine, mille tõttu süda või südametunnistus nagu rusuks on litsu-tud (s. k. Zerknirschung).
- s e i r a m a** — järele käima, järgima.
- s o o s i j a** — soodustaja, toetaja (s. k. Gönner).
- s u i s t u m a** — alla kukkuma või libisema (kõrgelt suure hooga, näit. kuristikku).
- s u l n i d u s** — hingeline magusus, meeldiv-armsas tunne (s. k. Wonne).
- s u l n i s** (sulni) — meeldiv-armsas, naudinguline (s. k. wonne-voll, köstlich).
- s u v a t s e m a** — hääks arvama, (nii) lahke olema (midagi tegema) (s. k. geruhen).
- s ü ü m e** — südametunnistus.

taotsema (midagi teha) — (kellelgi) harjumuseks, kombeks olema (midagi teha).

taunima — hukka mõistma.

taunitu — hukkamõistetud.

tavapärane — kombepärane, harilik, harjumuslik, harjunud kombe järele toimuv.

teevima — kätte saama, saavutama (pingutuste, palvete, päalekäimiste varal), (s. k. erlangen, inglise k. to obtain).

turmama — hukka saatma, hävitama, surmama.

väisama — külastama, vaatamas käima.

Raamatus esinevad nimed, millede hääldamine erineb eestikeelsest.

Agnolo (loe: ánjolo).

Bentivoglio (bentivóljo).

Bevagna (bevánja).

Bologna (bolónja).

Foligno (folínjo).

Francesco (frantšésko).

Giotto (džotto).

Giovanni (džováni).

Marignano (marinjáno).

Monticello (montitšello).

Pacifico (patšffiko).

Perugia (perùudža).

Ricciari (ritšääri).

Romagna (románja).

Sancino (santšíno).

Santa Maria degli Angeli (delji ándželi).

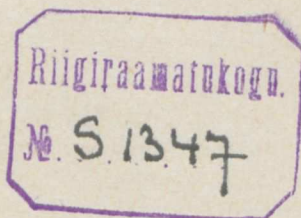
Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

Sisukord.

	Lhk.
1. Vend Quintavalle, Bernardost, püha Franciscuse esimesest jüngrist (Fioretti'de II päätükk) . .	5
2. Kuidas püha Franciscus paha mõtte pärast, mis tal oli vend Bernardo vastu, käskis seda venda talle kolm korda jalgadega kõri ja suu pääle astuda (III ptk.)	9
3. Kuidas püha Franciscus, kui ta valmistus siit maailmast lahkuma, õnnistas vend Bernardot ja teda oma asetäitjaks jättis (VI ptk.)	12
4. Kuidas püha Franciscus ühel rännakul vend Leole seletas, mis on täieline rõõm (VIII ptk.)	15
5. Kuidas püha Franciscus õpetas vend Leot temale vastama ja kuidas see kunagi ei võinud muud ütelda kui selle vastandit, mida Franciscus tahtis (IX ptk.)	18
6. Kuidas vend Masseo pühale Franciscusele nagu moe pärast ette heitis, et kõik maailm talle järele jookseb, ja kuidas Franciscus vastas, et see sünnib maailmale häbitegemiseks ja Jumala armu läbi (X ptk.)	21
7. Kuidas püha Franciscus ja vend Masseo panid leiva, mis nad olid kerjanud, kivi pääle allika kõrvale, ja kuidas Franciscus vaesust ülistas. Kuidas ta siis Jumalat ja püha Peetrust ja Paulust palus lasta temale püha vaesus armsaks saada; ja kuidas Peetrus ja Paulus talle ilmusid (XIII ptk.)	23
8. Kuidas Jumal, kui püha Franciscus oma vendadega Temast kõneles, nende keskele ilmus (XIV ptk.)	27
9. Kuidas püha Klaara sõi püha Franciscusega ja ta vendadega Santa Maria degli Angeli's (XV ptk.) .	28
	99

10. Kuidas püha Franciscus võttis püha Klaara ja püha venna Silvestri nõu kuulda, et ta peab jutlustamisega pöörma palju rahvast; kuidas ta lõi kolmanda ordu, jutlustas lindudel ja pani pääsukesed vagusi seisma (XVI ptk.) 30
11. Ülipühast imest, mis püha Franciscus tegi, kui ta pööris tigea Agobio hundi (XXI ptk.) 35
12. Kuidas püha Franciscus metstuve taltsutas (XXII p.) 39
13. Kuidas püha Franciscus Baabüloni sultani pööris usule (XXIV ptk.) 40
14. Kuidas püha Franciscus pidalitõbise imetaoliselt terveks tegi keha ja hinge poolest, ja mis selle hing temale taevasse minnes ütles (XXV ptk.) . . 43
15. Kuidas püha Franciscus patust pööris kolm röövmõrtsukat, kes said orduvendadeks, ja ülevast nägemusest, mis nägi üks neist, kes oli saanud eriti vagaks vennaks (XXVI ptk.) 47
16. Kuidas püha Franciscus Bolognas kaks üliõpilast patust pööris ja need vendadeks said, ja kuidas ta ühe neist vabastas suurest kiusatusest (XXVII ptk.) 56
17. Ilusast jutlusest, mis püha Franciscus ja vend Rufinus pidasid Assiisis, kui nad säääl alasti jutlustasid (XXX ptk.) 59
18. Kuidas Prantsuse kuningas Ludvig Püha isiklikult kui palverändaja tuli Perugiasse väisama püha venda Egidiust (XXXIV ptk.) 61
19. Suurepärastest imetegudest, mis Jumal lasi korda saata pühade vendade Bentivoglio, Monticellost Peetruse ja Olfidast Konradi läbi, ja kuidas vend Bentivoglio kandis kõige lühema ajaga ühe pidalitõbise viisteistkümmend miili kaugemale, kuidas teisega rääkis püha Mihhael ja kolmanda juure tuli Neitsi Maria ja talle pani oma poja käsivarrele (XLII ptk.) 63

20. Franciscuse imetegu ta teekonnal La Vernia mäele. Lindude poolehoiu avaldus Franciscusele (Katkend esimesest vaatlusest püha Franciscuse haavamärkide üle)	67
21. Pistriku sõprusest ja ingli ilmumisest ja taevaliste iluhelide kuulmisest (Katkend teisest vaatlusest)	69
22. Seraafiline ilmung pühale Franciscusele La Vernia mäel ja Kristuse haavamärkide saamise ime (Kolmas vaatlus)	71
23. Madonna Jacopa väisab haiget Franciscust. Franciscuse surm. (Katkend neljandast vaatlusest) . .	81
Päikeseleaul	86
Cantico di frate Sole	88
Järelsõna: Püha Franciscuse elust	90
Tarvitatud uued sõnad	96
Raamatus esinevad nimed, millede häädamine erineb eestikeelsest	97

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

FRANZ

Samal kirjastusel varem ilmunud:

E. Modersohn:

Ühe lapse elu Hind 25 senti.

Haarav, tõelisest elust võetud lugu ühest varakult surnud lapsest, kelle lühike elu, täis ennastsalgavat armastust, rikkalikult vilja on kannud. Tõlgitud paljudesse keeltesse.

Hans Pfortner:

Lahti Jumalast Hind 10 senti.

Meie aja vaimseist võitlusist. Tormimärkidest kristlikule maailmale.

O. Schabert:

Pilte usumärtrite elust ja surmast Venemaal Hind 20 senti.

Vapustavaid kirjeldusi pealtnägijate poolt kristlaste tagakiusamisest Nõukogude Venes.

Samal kirjastusel varem ilmunud:

Piiskop Kepler:

Rohkem rõõmu Hind Kr. 1.70.

Meie aja rõõmu- ja eluvaenulisest lõbukultuurist ja tõelistest rõõmuallikatest. Tõlgitud 14-sse keele.

Otto Brochert:

Kes oli Jeesus? Hind 70 senti.

Tõeotsijaile määratud raamat, mis meid õpetab ise nägema ja ise veenduma selle igivana, aga alati uue küsimuse lahenduses.

A. J. Russell:

Ainult patustele Hind Kr. 2.50

Oxfordrühmade tuntuim, üle kogu maailma levinud raamat. Inglismaal nelja aastaga ilmunud 19 trükki.

W. Moock:

Ürgusund Hind 80 senti.

Murrangulisest pöördest, mis nüüdisaja usundiajaloo on toimumas jumalause päritolu küsimuses.

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

S1347

Hind 90 senti.

Kirjastus »Külvi« aadress: Nõmme, Aia 9
Tel. 520-11

S